

WESTMINSTER

Letnik XVIII.

Celovec, petek, 20. september 1963

Štev. 38 (1113)

Začelo se je 18. zasedanje Generalne skupščine OZN:

Razorožitev, gospodarski razvoj in dekolonizacija najvažnejša vprašanja dnevnega reda

Osemnajsto zasedanje Generalne skupščine Organizacije združenih narodov je bilo odprto v torek. Na sedežu Združenih narodov prevladuje mnenje, da sodi to zasedanje med najvažnejša in najpomembnejša zasedanja v zgodovini te organizacije. To pa zaradi tega, ker je to prvo veliko mednarodno diplomatsko srečanje po sklenitvi moskovske pogodbe, ki je pripomogla, da se je pričel tajati led hladne vojne. Zasedanja se udeležujeta dva državna poglavarja, šest ministrskih predsednikov in 56 zunanjih ministrov, velike države pa so si OZN zbrale za okvir k „drugem koraku“ na poti mednarodnega pomirjenja. Danes bo pred skupščino govoril predsednik Kennedy.

Na začasnem dnevnem redu tega zasedanja Generalne skupščine OZN je nad 80

vprašanj, ki jih bo treba obravnavati. Govorijo pa je, da se bo njihovo število tekom

zasedanja še povečalo. Začetkom zasedanja je skupščina izvolila predsednika zasedanja. Na to mesto je bil izvoljen kandidat latinskoameriških držav Carlos Sosa Roderiquez, ki zastopa Venezuelo že pet let v tej najvišji svetovni organizaciji.

V svojem letnem poročilu je glavni tajnik OZN U Tanf poudaril tri glavna zapletena vprašanja, ki tičejo Združene narode, vsako državo na svelu in slehernega človeka, kjer koli živi: razorožitev, gospodarski razvoj in dekolonizacija. Če se gleda realistično, je gotovo, da bodo tudi po letošnjem zasedanju skupščine OZN ta tri vprašanja ostala še dalje velika skrb te mednarodne organizacije, vendar je pričakovati, da se bo ta skrb zaradi velikega prizadevanja miroljubnih dežel in sil znatno ublažila.

Dejstvo, da se je doslej že 90 držav pridružilo moskovskemu sporazumu in dejstvo, da se v zvezi z gospodarskimi vprašanji ne postavlja več vprašanje škodljivosti prepada med industrijsko razvitimi in nerazvitimi deželami, marveč že povsod prevladuje mnenje, da je za odpravo tega stanja potrebna kolektivna pomoč razvijajočim se deželam, pa daje upanje, da bo sedanje zasedanje napravilo pomemben korak naprej v teh glavnih prizadevanjih OZN. To kaže tudi predvidena razprava skupščine o svetovni konferenci o trgovini, ki se bo pričela 16 marca prihodnjega leta v Ženevi in razprava o nadaljnjih korakih v borbi proti kolonializmu in njegovemu političnemu nasledniku neokolonializmu.

V zvezi z govorom predsednika Kennedyja pred skupščino se je v krogih Bele hiše zvedelo, da bo govoril predvsem o miru na

Krvoločni razisem v ZDA:

Bomba v cerkvi, polni črnecv

Pogromi proti črnecem v ZDA se ne prestando nadaljujejo. Zadnje čase pobesneli rasisti najbolj razsajajo v državi Alabama. Tam je prišlo v nedeljo zvečer v mestu Birmingham do bombne eksplozije v cerkvi, ki je bila polna črnecv. Bombna eksplozija je ubila 4 deklice, 28 ljudi pa je bilo ranjenih. Zvečer istega dne po so beli rasisti v mestu na cesti ubili dva mlada črnca.

Na čelu pobesnelih rasistov je guverner te države, Wallace. On se trdovratno upira vsem ukazom iz Washingtona, da mora v svoji državi vzpostaviti spet red in uveljaviti načelo mirnega sožitja med belci in črnici.

Po bombni eksploziji v cerkvi je vodja ameriškega črnega gibanja proti segregaciji, ki jo uveljavlja guverner Wallace, Martin Luther King, s telegramom opozoril predsednika Kennedyja, da »utegne priti v Alabami do najhujšega rasnega pokola, ki ga je kdaj doživela ta dežela.« Istotčasno je obtožil Wallaca, da je »odgovoren za žrtve, ker je s svojimi neodgovornimi izjavami in akcijami ustvaril atmosfero nasilja širrom po Alabami.«

Jugoslovanski škofje ob Titovem obisku v Ameriki:

Našemu predsedniku, borcu za mir, želimo srečno pot

Vlade in prebivalstvo držav Latinske Amerike: Brazilije, Čila, Bolivije in Mehike se pripravljajo na sprejem predsednika SFR Jugoslavije, maršala Tita ki je v te države odpoval v torek. Sprejemajo ga prijateljsko z vsemi častmi kot pobornika svet obsegajočega miru in sodelovanja ter prijateljstva med narodi. Medtem je tudi predsednik ZDA, Kennedy, povabil predsednika Tita, da po obisku Latinske Amerike obišče še ZDA, kjer se bosta oba državnika srečala.

Nekoliko drugače kot vlade in prebivalstvo omenjenih držav Latinske Amerike sodi o obisku predsednika Tita diamantinski nadškof Geraldo Proenca Sigaud. Medtem ko se ljudstvo in vlade pripravljajo na kar najbolj prijateljski sprejem Tita, je ta nadškof po vesteh tukajšnjih desničarskih časopisov izdal naročilo, naj bodo na dan prihoda predsednika Tita v Brazilijo »božje službe v znak globokega obžalovanja nad obiskom, v Diamantini pa naj v znak žalosti zvonijo zvonovi v spomin na one, ki so v Jugoslaviji in drugih komunističnih deželah v obrambi vere umrli.«

Takemu vse prej kot miroljubno in v duhu krščanstva izdanemu »naročilu« diamantinskega nadškofa so dali jugoslovanski škofje zasluzeni odgovor.

Beograjski nadškof dr. Josip Ujčić: »Naš predsednik republike maršal Tito odhaja na pot v ameriške države s pomembno nalogo: da dela za mir med narodi. Mir je za nas kristjane velika moralna vrednota, kakor je poudaril pokojni papež Janez v svoji znani poslanici »Mir na zemlji«. Za krepitve in utrditve miru se prizadeva tudi naš predsednik Tito. Zato ga bodo na potovanju čez veliko morje spremljale naše najboljše želje za srečen uspeh njegove miroljubne misije. Prepričani smo, da ga bodo tudi katoličani Latinske Amerike in drugih držav pozdravili kot iskrenega graditelja miru.«

Srbski in makedonski patriarh German: »S svojim prizadevanjem za ohranitev miru, kar je hkrati želja tudi vseh naših narodov, mirno pa lahko rečemo, da tudi želja vseh plemenitih ljudi na svetu, ste si pridobili popolno priznanje in podporo vseh miroljubnih narodov. Vselej misleč na Kristusove besede »Blagor ti, ki ustvarja mir«, iskreno želimo, da bi bilo Vaše potovanje še en velik prispevek k miru v svetu in spokojnosti vseh narodov.«

Barski nadškof in primas Srbije, Aleksander Tokić: »Našemu predsedniku, borcu za mir, želimo srečno pot v daljno Ameriko in želimo, da mu ameriški škofje in katoličani izrečejo dobrodošlico z istimi iskrenimi čustvi, s katerimi ga spremljajo jugoslovanski škofje in katoličani ob njegovem odhodu. Nadvse mu želimo mnogo uspeha v prizadevanju za zблиžanje vseh narodov in pri ustvarjanju trajnega miru.«

Dubrovniški škof Pavle Buforac navezuje svojo izjavo na poslanico pokojnega papeža Janeza XXIII., nakar pravi, da je Titovo poslanstvo »izrazito miroljubno, zato ga bodo na tej poti spremljale najboljše želje vseh prijateljev miru za srečni uspeh. Nedvomno ga bodo v tej misiji razumeli tudi katoliki Latinske Amerike in podprli njegova prizadevanja za mir na svetu.«

Mariborski škof dr. Držečnik: »To potovanje pozdravljamo še posebej zato, ker je v soglasju s težnjami II. vatikanskega vesoljnega cerkvenega zbora in z okrožnico pokojnega papeža Janeza XXIII.«

Dr. Mihael Torož, apostolski administrator v Novi Gorici: »Živim v Novi Gorici neposredno na jugoslovansko-italijanski meji, kjer doživljamo sožitje, ki lahko služi kot vzor dveh sosedskih narodov vsem ostalim. Če moram v Ameriki ali kje drugod govoriti o neodgovorni elementi o kakem preganjanju vere pri nas, moramo tako govorenje energično zavrniti kot neresnično, kajti resnica je, da živi Katoliška cerkev v Jugoslaviji v normalnih in celo dobrih odnosih z oblastmi.«

Albin Kljuder, apostolski administrator dela tržaško-kopske in reške škofije v Sloveniji: »Pridružujem se izjavi in željam beograjskega nadškofa dr. Ujčića, da bi bila misija našega jugoslovanskega državnega poglavarja po državah Južne Amerike kar najbolj uspešna.«

Prior Kartuzije Pleterje dr. J. Edgar povezuje svoje želje za uspeh Titove miroljubne misije z ugotovitvijo, da je »predstojnik samostana, ki že vsa leta po vojni uživa popolno versko svobodo.«

V ponedeljek:

Kongres Zveze avstrijskih sindikatov

V ponedeljek se bo na Dunaju pričel peti kongres Zveze avstrijskih sindikatov, ki bo predvidoma trajal cel teden in bo zaključen v soboto z volitvami novega vodstva sindikatov. Za kongres je v sedanjih notranje-politični situaciji Avstrije veliko zanimanje, o čemer priča več sto predlogov, ki so bili izročeni kongresu. Za predsednika Zveze avstrijskih sindikatov bo predlagan sedanjí poslovedeči podpredsednik državni poslanec Anton Benya.

PO LETOŠNJIH PODRAŽITVAH:

800.000 delavcev zahteva zvišanje mezd

Neprenehne legalne, predvsem pa tihe ali ilegalne podražitve najosnovnejših življenjskih potrebščin, ki so se vsled dosežene ÖVP-večine pri zadnjih državnozbornih volitvah pričele tekom letošnjega leta kar vrstiti, so povzročile, da je pri paritetni komisiji za mezde in cene pri dunajski vladi okoli 800.000 delavcev in nameščencev zahtevalo zvišanje zaslužka.

Najmočnejša skupina, ki zahteva zvišanje zaslužka so kovinarji. Njihova organizacija zastopa 400.000 delavcev in nameščencev kovinske industrije. Pri pogajanjih, ki so se pričela v torek, so zahtevali zvišanje zaslužka za 8 %, najmanjšega zaslužka pa za 12 do 15 %. Predstavniki kovinske industrije so se tej zahtevi upirali in so hoteli pristati le tu in tam na kakšno korekturo mezd. Pogajanja se nadaljujejo.

Te dni pa je prišlo tudi do prvih razgovorov med zastopniki 50.000 delavcev in nameščencev tekstilne industrije in podjetniki te industrije. Svoje zahteve po zvišanju zaslužka pa ima med drugimi prijavljene tudi 200.000 članov obsegajoča organizacija nameščencev in delavcev v trgovini. Na teh primerih spoznamo, da zahtevajo zvišanje zaslužka ti isti delavci, katerih podjetja so cene svojih izdelkov v zadnjem času na tihem venomer navijala, ne da bi imeli uslužbenci od tega kakšne koristi.

V zvezi s podražitvijo kruha je ministrski svet v torek odobril za male rentnike zvišanje rente za 10 šilingov mesečno, medtem ko se glede zvišanja otroških doklad ni mogel sporazumeti. Finančni minister je ponujal zvišanje v višini 5 šil. mesečno. Ob taki ponudbi zvišanja otroških doklad najrevnejšim družinam pe je naravnost skandal, da je ministrski svet na isti seji odobril bivšemu finančnemu ministru dr. Klausu njegovo ministrsko penzijo in sicer okoli 14.000 šilingov štirinajstkrat na leto.

V Celovcu zaseda

9. kongres Avstrijske ljudske stranke

Včeraj dopoldne se je v velikem paviljonu razstavišča lesnega sejma v Celovcu pričel deveti zvezni kongres Avstrijske ljudske stranke (ÖVP). Kongres bo zaključen danes z volitvami strankinega zveznega vodstva. Njegova naloga pa je tudi, da določi program in statut stranke ter smernice na področju kulturne, socialne, gospodarske in državne politike stranke. Kongresa se udeležuje okoli 1000 oseb, med njimi 420 delegatov z glasovalno pravico in 170 delegatov s posvetovalno pravico.

Priprave za ta kongres so potekale zelo dramatično. Še na predvečer kongresa je bilo po odborih in med delegati deželnih zastopstev in zastopstev včlanjenih organizacij veliko negotovosti in ugibanj o poteku kongresa, zlasti pa o njegovem izidu. To negotovost in ugibanje so povzročala zadnje dni vse ostrejša nasprotja med zmernim krilom stranke in takojmenovanimi »reformisti«, ki stojijo za generalnim sekretarjem dr. Witthalmom in bivšim finančnim ministrom dr. Klausom in ki so prisilili dosedanjega predsednika stranke, kanclerja dr. Gorbacha, da »odstopa«. Reformisti hočejo na tem kongresu doseči, da bodo dobili vodstvo v svoje roke, da bosta tako pred-

sednik kot generalni sekretar iz njihovih vrst. Za predsednika hočejo poleg sedanjega generalnega sekretarja Witthalma imeti bivšega finančnega ministra Klause, ki je spomladi po sklenitvi koalicijskega sporazuma med ÖVP in socialisti izstopil iz vlade, medtem ko Witthalm tega sporazuma ni hotel podpisati. Njuna izvolitev na mesto predsednika in generalnega sekretarja ÖVP lahko pomeni konec dosedanje koalicije med ÖVP in SPÖ v vladi in parlamentu.

Reformistom, ki se hočejo polastiti stranke in uvesti v njej radikalnejši kurz, se trdovratno upira stara garnitura okoli bivših predsednikov stranke, Figla in Raaba ter bivših generalnih sekretarjev Hurdasa in Malete. Ta skupina se zavzema za nadaljnjo sodelovanje s socialisti in zahteva tako vodstvo stranke, ki bo to sodelovanje zajamčilo. Iz teh krogov izvira tudi drugi kandidat za predsednika ÖVP v osebi prosvetnega ministra dr. Drimmla.

Ob takih trenjih je bilo vse tri tedne neposrednih priprav kongresa vprašanje bodočega vodstva edini predmet javne diskusije, medtem ko o ostalih vprašanjih dnevnega reda kongresa skoraj ni bilo govora. V tem vzdušju in takih osebnih nasprotstvih, kakor jih kaže sedanjí kongres ÖVP v Celovcu, pa od njega ni pričakovati vsebinsko pomembnega strankinega programa, ki bi bil v skladu s notranje- in zunanje-političnimi potrebami in realnostmi Avstrije, niti ne na tem programu slonečih smernic na področju kulture, socialne in gospodarske politike. ÖVP gre nasprotno v nevarnost, da ne bo le ostala stranka brez obveznega programa, marveč da poleg tega postane še stranka brez uglednih in prepričljivih osebnosti, na katerih je doslej edino gradila svojo politiko.

Nашe kmečko vprašanje

Danes zaključujemo naše izvečke iz referata „Naš kmet in Slovenska kmečka zveza ob njeni tridesetletnici, ki ga je imel tajnik SKZ Blaž Singer na jubilejnem občnem zboru dne 25. avgusta 1963 v Podravljah.“

V zadnjih 15 letih se je po naših vaseh obrnilo marsikaj na bolje. V potrdilo tega lahko vzamemo v primerjavo povečanje hektarskih donosov najvažnejših kmetijskih rastlin. Tako smo v povprečju 1950—1953 pridelali v velikovškem okraju po hektarju 23 q travniškega sena in 34 q sena lucerne, detelje in deteljnotravne mešanice, v letih 1961—1962 pa 48 q travniškega sena, in 76 q sena lucerne, detelje in deteljnotravne mešanice. Pridelek pri žitu je znašal v letih 1950—1953 pri pšenici v povprečju 11,4 q, pri ječmenu pa 11,1 q na leto. V povprečju leta 1961 in 1962 sta ta pridelka statistično zabeležena z 21,5 q. Pridelek krompirja pa se je v isti primerjavi dvignil od 147 na 172 q po hektarju. Podobno so se po podatkih statističnega centralnega urada na Dunaju povečali hektarski donosi v celovškem in beljaškem okraju. Spricho takega porasta donosov v rastlinski proizvodnji pa je jasno, da se je pri nas zboljšala tudi živinoreja, s tem pa tudi donosnost celokupnega kmetovanja.

Ob taki bilanci razvoja produktivnosti našega kmetovanja pa je treba ugotoviti, da ima SKZ pri tem svoj določen del zaslug. Ona je po vojni prva pričela s tečaji po naših vaseh, s svojo pospeševalno službo pa je izsilila kmetijsko zbornico, da se je pričela končno brigati tudi za usodo kmetijstva in kmečkih gospodarstev po naših vaseh. V preteklih letih je lažje in uspešnejše gospodaril tisti južnokoroški kmet, ki je bil vključen v SKZ in ki je v njej aktivno sodeloval. On je bil deležen več pomoči na poti preobrazbe kmetijstva in donosnosti svoje kmetije, kot pa oni kmet, ki je stal izven SKZ in ki jo je celo odklanjal.

To spoznanje je bistveno zaradi tega, ker stojita naš južnokoroški kmet in SKZ na poti nadaljnje preobrazbe kmetijstva in kmetovanja pred veliko dalekosežnimi odločitvami in ukrepi, kakor sta stala doslej. Spricho okoliščin, ki so bile navedene v prvem delu tega referata, sedanjo problematiko kmečkih gospodarstev in vasi Južne Koroške lahko formuliramo takole:

Kmet in kmečka sosesčina morata še bolj kot doslej večati produktivnost kmetovanja ter zboljševati in izenačevati kvaliteto blaga, ki ga postavljata na trg. Pri vsem tem morata po eni strani skrbeti, da bosta še naprej zniževala proizvodne stroške, po drugi pa bosta v zadržnem sodelovanju ali kooperaciji svoje pridelke požlahtnila in predelala tako daleč, da jih bosta mimo privatne industrije in verige privatne trgovine spravila kolikor se da v bližino potrošnikov ali konzumentov.

Pristop k reševanju te problematike je v naših pogojih težak in zahteva velike uvidevnosti posameznika in še večjega smisla za sodelovanje, za združništvo, njegov nadaljnji razvoj in njegovo razširitev od kreditnega in preprostega blagovnega na kmetijsko proizvodnjo in predelovalno združništvo. Pri reševanju nalog, ki izvirajo iz te problematike, pa tudi ne pridemo mimo ugotovitve potrebe po našem nadaljnjem gospodarskem in kmečkokstrokovnem šolanju in usposabljanju. Tej potrebi bosta morali SKZ in Kmetijska šola Podravlje v tesnem sodelovanju posvetiti več pozornosti. Kmetijska šola danes ne more biti zgolj učilišče osnovnih kmetijskih ved, ona mora vršiti tudi naloge prirejanja rednih nadaljevalnih in praktičnih tečajev in seminarjev, kakor smo jih že pričeli.

V vseh teh problemih pa je tudi vrsta neposrednih zahtev, ki jih bomo v danem času preko zastopnikov v kmetijski zbornici in okrajnih kmečkih zborskih prijavili in predložili na pristojnih mestih.

Slovenska kmečka zveza ima v agrarni politiki dežele kmečko določeno mesto in svojo določeno nalogo. Ona je v resnici in po svojih prizadevanjih tolmač koristi južnokoroških kmetov, ona pa je tudi edini iskreni borec za njihovo enakopravnost in njihov gospodarski razvoj in napredek. To je bila v letih gospodarske obnove in v letih izkopanja iz gospodarske zaostalosti, to pa je tudi danes v pogojih industrijske družbe, avtomatizacije in integracije. Po njeni poti moramo strnjeno hoditi naprej, vsak na svoji vasi pa moramo stremeti, da bomo množili naše vrste in da si bomo organizirano sami pomagali, kolikor si pomagati moremo. Na pragu vstopa v četrto desetletje SKZ si vzemimo za načelo, da morajo vsem našim besedam slediti tudi dejanja, da je eden sam slabič, da pa smo enotni in združeni močni dovolj, da bomo kos tudi bodočnosti, kakor smo bili preteklosti.

Prva od štirih žičnic na Grossglockner

toda Južna Koroška še vedno čaka na boljše pogoje za turizem

V nedeljo sta zastopnik ministra za promet in elektrifikacijo, ministerialni svetnik dr. Gotscha in deželni glavar Wedenig predala prvo žičnico v območju Großglocknerja svojemu namenu. Žičnica vodi od Freiwandkeca k ledeniku Pasterze in je 223 m dolga z 146 m višinske razlike. Njena zmogljivost znaša 640 oseb na uro, stala pa je 7 milijonov šilingov. Ta žičnica je istočasno začetek nadaljnjih 3 žičnic, ki jih pričenjajo v tem območju sedaj graditi med Heiligenblutem in Fallbachom v 2600 m nadmorske višine.

Kakor je zastopnik ministra za promet in elektrifikacijo v svojem otvoritvenem govoru dejal, je gradnja te žičnice omogočil 4-milijonski kredit iz sredstev bivšega Marshallovega plana. V zadnjih letih je Koroška na takih kreditih prejela za gradnjo žičnic in gorskih pozevnih železnic v območju Visokih Tur skupno že 31 milijonov šilingov. Te žičnice pa ne bodo le zboljšale pogoje za poletni turizem v tem območju, temveč ustvarjajo tudi idealne pogoje za razvoj zimskega turizma.

Ob takih otvoritvah in ugotovitvah na južnem Koroškem ne moremo mimo tega, da vedno spet položimo prst na bolečo rano, da je to ozemlje v pogledu na pospeševanje turizma nasproti severnim predelom dežele absolutno zapostavljeno. Ob žičnicah na Galdeck, na Reisseck-Kreuzcek in v območju Großglocknerja in vseh številnih manjših žičnicah in liftih za razvoj turizma v gorskokmečkih severnih predelih dežele, se v tej smeri pri nas stvari še vedno niso premaknile nikamor. Žičnica na Peco je le majhen drobec tega, kar se je drugod v pospeševanju gorskega turizma v zadnjih letih napravilo. Kje je že tolikokrat omenjena žičnica na Obir, kje najpreprostejši lifti v območju zahodnih Karavank, n. pr. na Mačensko planino, Japo itd. — Niti za prevzem občinskih cest v občinah Bela, Slovenji Plajberk in drugih gorskih krajih ter za njihovo zboljšanje na pristojnih mestih ni resnega zanimanja, čeprav so to za prebivalstvo zlasti pa za občine Slovenji Plajberk, Sele in Bela najosnovnejši pogoji za boljše udeležbo na turizmu in čeprav prav te občine sodijo med gospodarsko najbolj zaostale občine v deželi.

Evropski trg kmetijskih pridelkov:

Umirjena proizvodnja mleka, manj pšenice in več krmnega žita

Kakor poroča AIZ je letošnje neugodno vreme povzročilo, da bo v zahodnoevropskih deželah pridelek žita nižji, kot je bilo tekom leta pričakovati. Značno slabši kot so pričakovali, bo izpadel pridelek pšenice, o katerem cenijo, da bo za 6 do 7 milijonov ton nižji kot lani, ko je znašal 44 milijonov ton. Temu nasproti se bo sicer pridelek krmnega žita verjetno povečal za 2 do 3 milijone ton in bo znašal okoli 49 milijonov ton. Vendar ta porast ne bo v stanju izenačiti padca na področju proizvodnje pšenice.

Pridelek krompirja bo po ocenah po vseh državah zahodne Evrope dober. Posebno dober je bil pridelek zgodnjega krompirja, vsled česar s njegove cene na evropskem trgu močno padle. Doslej se te cene še niso popravile. Nekateri države so bile prisiljene, da so zaradi nizkih cen krompirja na trgu intervenirale s subvencijami na cene krompirja.

Proizvodnja mleka je bila na splošno zadovoljiva, vendar je zaradi zmanjšane števila krav nasproti lani le še malo narasla. V juliju in avgustu je bila proizvodnja sira in masla celo nižja kot leta 1962. Nizozemska, ki je drugače med izvoznici masla na drugem mestu, namerava uvoziti 4000 do 5000 ton masla. Tudi Velika Britanija in Italija sta povečali svoje kontingente uvoza masla. V takih okoliščinah je razumljivo, da so na zahodnoevropskem tržišču cene za maslo in nekatere sorte sira nategnile.

Cene jajc bodo ostale na tem tržišču zaenkrat še na precejšnji višini, ker se je k sezonskemu nazadovanju nesnosti pridružilo še zmanjšanje števila nesnic po državah, ki jajca izvažajo. Tekom julija in avgusta so se jajca na evropskem trgu podražila za več kot eno tretjino.

Vidno podražitev ugotavljajo tudi na trgu s klavnimi prašiči, ker je ponudba pov-

Delovni krožek sejmov alpskih dežel

Letos pomladi je bilo na celovško pobudo ustanovljeno združenje sejmov v območju alpskih dežel. To združenje si je nadelo ime »Delovni krožek sejmov alpskih dežel«, njegov poslevoedeči predsednik pa je postal direktor Avstrijskega lesnega sejma v Celovcu, Friedrich Gutschmar.

Delovni krožek sejmov alpskih dežel združuje sejme alpskega območja Avstrije, Italije, Jugoslavije, Nemčije in Švice in ima namen, da preko gospodarskih blokov in nacionalnih meja služi gospodarski izgradnji nove Evrope. Njegova naloga pa je tudi, da v svojem območju proučuje različne sejme, da koordinira delo s pristojnimi organi industrije, trgovine in prometa in da išče nova pota za sejske prireditve. V zasledovanju teh ciljev se bodo predstavniki včlanjenih uprav sejmov v prihodnjem tednu podali na štiridnevno študijsko potovanje in si ob tej priložnosti ogledali sejme v Stuttgartu, Münchnu in Grazu, kjer bodo imeli razgovore s predstavniki deželnih vlad in magistratov ter zbornic in združenj razstavljalcev. Tega potovanja se bodo udeležili predstavniki sejskih ustanov Celovca, Münchna, Ljubljane, Rieda, Stuttgarta, Trsta in Welsa.

sod pičila in ker so tudi vzhodnoevropske dežele število prašičev zmanjšale. Drugačne tendence pa kaže razvoj na trgu z klavno govejo živino, kjer povsod ponudba od sredi avgusta naprej narašča. Cene zaenkrat še niso padle pod lansko raven, vendar je treba upoštevati, da se je jesensko trgovanje s klavno živino šele pričelo. Upoštevati pa je tudi treba, da bo zaradi draginje prašičev v prihodnjih tednih in mesecih trg bolj segal po govejem mesu in da bo vsled tega večja ponudba našla tudi več kupcev, kot jih je našla lani.

Zveza slovenskih zadrug sporoča:

Pičla ponudba hlodovine

Na avstrijskem lesnem trgu se je zadnje čase povpraševanje za hlodovino spet poživilo. Poživitev povpraševanja je povzročila vidno manjšajoča se ponudba, ki je pripomogla, da so tudi cene za hlodovino narasle. Veliko žag je ustavilo obratovanje, skoraj vse pa so skrčile proizvodnjo. Strokovnjaki menijo, da bo ponudba hlodovine tudi še jeseni pičila.

Kakor poročajo je ta razvoj na trgu z lesom napolnil industrijo papirja, da se je pričela pogajati s predstavniki gozdnega gospodarstva, da bi ji zagotovili vsaj petmesečne zaloge lesa. Po drugi strani pa se lesna industrija trudi, da bi zaloge potrebnega lesa izpopolnila z bukovno hlodovino.

V eksportu je za avstrijsko hlodovino v Italiji navzlic močni konkurenci romunskega in češkega lesa zelo živahno povpraševanje, toda možnosti eksporta hlodovine so v naši državi spricho položaja na domačem trgu zelo omejene. Bukovino pa tudi v eksportu zaradi jugoslovanske konkurence ni lahko spraviti v denar.

Na Koroškem so v juliju plačevali hlodovino smreke in jelke kakovostnega razreda B po 520 do 590 šilingov, hlodovino macesna po 530 do 600, visokogorski macesen pa po 600 do 650 šilingov. Borove hlode najboljše kvalitete so tudi plačevali po 600 do 650 šilingov, drugače pa po 440 do 520 šilingov. Brusni les je šel v denar po 320 do 340 šilingov, brusni les bora po 250, oni bukve pa po 155 šilingov. Za bukovno hlodovino razreda C so ponujali 420 šilingov, za droge in telegrafovke pa 480 do 575 šilingov, pri čemer so macesen plačevali 25 do 35 šilingov bolje kot bor.

POŠIROKEM SVETU

WASHINGTON. — Predsednik Kennedy je sporočil, da je začel splošno nacionalno kampanjo za zbiranje pomoči, namenjene za modernizacijo 32 črnskih šolskih internatov v južnih državah. Pobudniki kampanje so razglasili, da je treba zbrati okrog 50 milijonov dolarjev, da bi lahko ti internati začeli normalno delo.

BEOGRAD. — Na povabilo mehiške vlade je odpotovala iz Beograda v Mehiko skupina jugoslovanskih novinarjev, v kateri so Josip Vrhovec, glavni urednik „Vjesnika u srijedu“, Bane Kovač, urednik „Nove Makedonije“ in Josip Šlosberger, urednik „Oslobodjenje“.

NEW YORK. — V Ottawi so ustanovili odbor, ki bo vodil akcije za zbiranje pomoči za glavno mesto Makedonije. Med člani odbora so ugledni javni in kulturni kanadski delavci, tako senator Cocket, direktor kanadske nacionalne galerije Comfort, bivši minister v Diefenbakerjevi vladi Bell, umetniški fotograf svetovnega slovesa Carsh, častni predsednik nove demokratske stranke Kanade Coldwell, znani kanadski slikar Masson in vodilni komentator Stersberg. Akcija je javno podprl kanadski zunanji minister Paul Martin in bo potekala na celotnem kanadskem ozemlju.

RIO DE JENAIRO. — Uradna brazilška časopisna agencija je objavila, da so vladne sile po 12. urah v celoti zatirale upor manjše skupine mornariških in letalskih podoficirjev v prestolnici Brasilijsi ter brez borbe razorožile tudi zadnje upornike, ki so se bili zabarikadirali v vojašnicah na letališču in na sedežu garnizije mornariške pehote, tako da sta sedaj v mestu popolni red in mir. Do upora, ki ga je vodil neki narednik, je prišlo v znak protesta proti odločitvi federalnega sodišča, da podoficirji ne morejo biti izvoljeni v zakonodajne organe.

LIMA. — Vplivni perujski dnevnik „Correo“ je objavil odprto pismo francoskemu predsedniku de Gaulleu, v katerem v imenu perujske javnosti poziva Francijo, naj opusti načrte o atomskih poskusih na Pacifiku. Pismo de Gaulleu opozarja na to, kako škodljivi so ti poskusi za zdravje prebivalcev na področju Pacifika. „Ne moremo razumeti“ je rečeno v pismu francoskemu predsedniku, „da lahko človek, ki se je posvetil v odporniškim gibanju v svoji deželi, odreka narodu druge dežele življenjsko pravico, da prav skrbi za svojo varnost“.

ATENE. — Vladi Grčije in Bolgarije sta sprejeli sklep, da bosta 1. oktobra začeli v Atenah pogajanja za rešitev nerešenih vprašanj med obema državama.

SKOPJE. — Po podatkih republiškega odbora za pomoč Skopju je dosegla skupna vrednost pomoči, ki je prispela do 5. septembra iz Jugoslavije in iz inozemstva 13,17 milijarde dinarjev. Od tega odpade na denarno pomoč 9,70 milijarde dinarjev, na pomoč v materialu pa 3,47 milijarde dinarjev. Po teh podatkih znaša vrednost pomoči iz inozemstva 2,9 milijarde dinarjev. V tem znesku pa ni vračunana prijavljena pomoč vlade ZDA v višini 25 milijonov dolarjev in tudi ne vrednost tovarne za proizvodnjo montažnih hiš, ki jo je poklonila vlada Sovjetske zveze.

SOFIJA. — Generalni zastopnik zahodnonemškega podjetja Krupp je na povabilo premiera Todorja Živkova odšel na obisk v Bolgarijo. Zastopnik Kruppa Berthold Weitz se je razgovarjal s predstavniki ministrstva za zunanjo trgovino in komiteja za industrijo. S premierom Živkovom pa sta govorila o različitvi gospodarskega sodelovanja in o razstavi bolgarskih zgodovinskih dragocenosti v vili Krupp pri Hensenu.

NEW YORK. — Južnovietnamski nadškof je odpotoval iz New Yorka, ker ga newyorški kardinal Spellman ni hotel sprejeti. Katoliški nadškof in brat predsednika Diema sta prišla v New York na razgovore s katoliškimi poglavarji ZDA, vendar je nadškofa sprejel samo newyorški škof Fulton Sheen. Južnovietnamski nadškof Ngo Dinh Thuc tudi ni bil sprejet od papeža Pavla VI. ko je potoval skozi Rim.

KAIRO. — Kairska časopisa „Al Aham“ in „Al Gumhuriya“ pišeta, da se v odnosih med ZAR in Zvezno republiko Nemčijo pojavljajo vprašanja stališč do Izraela in da Demokratične republike Nemčije. ZAR vzdržuje normalne trgovinske odnose z DR Nemčijo, kar v Zvezni republiki Nemčiji zelo kritizirajo. Na drugi strani pa arabske države kritizirajo odnose med ZAR in Izraelom. Vendar pišeta časopisa, da se kljub oviram odnosi med ZAR in ZR Nemčijo ugodno razvijajo.

PARIZ. — Zahodnonemški kancler bo jutri preživel weekend na gradu Rambouillet kot gost francoskega predsednika de Gaulle. Adenauer je želel, da bi se še enkrat srečal s predstavniki de Gaulle, preden se bo 15. oktobra umaknil iz političnega življenja. Obisk zahodnonemškega kanclerja bo privlačen, kakor so bili tudi prejšnji obiski in srečanja s francoskim predsednikom v tem gradu.

NASSAU. — Najnovejšo britansko fregato „Tartar“ za boj proti podmornicam so premestili iz Sredozemlja v karibsko področje, kjer se je pridružila enotam flote, ki patrolirajo, da bi preprečile desante Kubancev na britanske otoke. Trinajstega avgusta so kubanske sile napadle britanski otok Angvilla in tam ujele 19 kubanskih beguncev. Kubanska vlada je zavrnila britansko protestno noto in odklonila vrnitev ujetnikov.

WASHINGTON. — Predstavniki Mavretanije je v Washingtonu podpisal sporazum o preprečitvi jedrskih poskusov. Mavretanija je 87. država, ki je podpisala ameriško besedilo sporazuma.

TAJPEH. — Tajfun „Gloria“, ki je divjal nad Tajvanom v Formoziji, je terjal več kot 170 človeških žltev. Nad 7000 hiš je porušil in okrog 5000 poškodoval. Škoda cenijo na več milijonov dolarjev.

BERLIN. — Med 9. in 14. septembrom so bili skupni manevri, v katerih so sodelovale vojaške enote Poljske, Sovjetske zveze, Češkoslovaške in Demokratične republike Nemčije. Manevri so bili na jugu Nemške demokratične republike v okviru skupnega programa oboroženih sil držav podpisnic Varšavskega pakta.

V Beogradu:

Sejem 55.000 knjig iz 20 držav

Na letošnjem knjižnem sejmu v Beogradu bo okrog 20 držav razstavilo 55.000 različnih knjig. Take udeležbe doslej pod kupolo beograjskega sejmišča še ni bilo. Doslej števalo naslovov razstavljenih knjig še ni presegalo števila 40.000. Pričakovati pa je, da se bo število razstavljenih knjig in na razstavi zastopanih dežel še povečalo, kajti sejmu knjig bo šele od 7. do 12. novembra t. l.

Jubilej Hrističeve „Ohridske legende“

Novo sezono v beograjskem Narodnem pozorišču bodo jutri odprli z jubilejno 300. predstavo Hrističeve „Ohridske legende“. Ta balet, ki je doživel svojo premiero leta 1947, je dosegel velik uspeh doma in v tujini ter je že leta na sporedu vseh večjih jugoslovanskih gledališč, izvajali so ga pa tudi že v Sovjetski zvezi, Čehoslovaški in Poljski. Razen tega je to delo izvajal beograjski balet v Edinburghu, Atenah, Wiesbadnu, Ženevi, Zürichu in Salzburgu, v Firencah, na Dunaju in v Kairu. Skladatelj Stevan Hristić je vse do smrti leta 1958 dirigiral skoraj vse te predstave „Ohridske legende“. Jubilejno predstavo v Beogradu pa bo dirigiral dirigent Oskar Danon.

KULTURNE DROBTINE

● V Ljubljani so pričeli snemati film „Otok vdov“. Pod vodstvom režiserja Franceta Stiglica bo film izdelala filmsko podjetje „Viba film“, snemali pa ga bodo v Dalmaciji okoli Zadra in Splita ter na otoku Hvar. Film bo celovečerni film, scenarij za njega pa je napisal Ivan Ribič. Glavni motiv filma: srečanje bivšega SS-ovca, zdaj pa turista na Jadranu, z vdovami, katerih može je dal postreliti pred dvajsetimi leti. Film, za katerega igralce sedaj dokončno določajo, bo stal 55 milijonov dinarjev.

● V subotičkem Narodnem gledališču se je pretekli teden začel tretji festival mladih kompozitorjev Jugoslavije „Mladina 63“. Na festivalu so igrali 18 kompozicij, ki so jih izbrali iz 224 prijavljenih.

● Predlog proračuna sekretariata organizacije Združenih narodov za prosveto in kulturo (UNESCO) za leto 1964 znaša 46,8 milijona dolarjev. Nasproti letošnjemu proračunu je predvideno njegovo povečanje za 20 %.

● V Pljuju se bodo danes pričele proslave 70-letnice mestnega muzeja, ki se uvršča med najpomembnejše muzejske ustanove na Slovenskem. Proslave bodo trajale teden dni in bodo obsegale več razstav, predavanj in drugih prireditev. V okviru teh prireditev je predviden tudi ogled gradu na Dornavi, ki slovi kot najlepši baročni grad v Sloveniji.

● V Tokiu so prikratk predvajali jugoslovanski nagrajeni film „Kozara“. Vstopnino dveh razprodanih predstav, ki sta jih organizirala največji japonski dnevnik in filmska družba „Šočiku“ so namenili v pomoč Skopju. Japonsko občinstvo je bilo nad filmom zelo navdušeno.

● V Moskvi je pred kratkim izšla v nakladi 115.000 izvodov biografija o življenju znamenitega pisatelja F. M. Dostojevskega. Napisal jo je Leonid Grosman in je prva te vrste v zadnjih 45 letih.

● Uprava beneškega bienala je povabila na 22. mednarodni mladinski gledališki festival tudi ansambel beograjskega mladinskega gledališča „Boško Buha“. V sekciji mladinskih gledališč bodo poleg njega še nastopali ansambli Rima, Pariza in Milana.

● 15 km od Rima je zgradil znani producent Dino de Laurentis novo najmodernejšo filmsko središče, o katerem pravijo, da je najbolj racionalno na svetu. V nekaterih objektih tega središča so pričeli že snemati.

Enajsto svetovno skavtsko srečanje v Grčiji

Koncem julija so se na Maratonskem polju v Grčiji pričeli zbirati skavti vsega sveta k svojemu enajstemu svetovnemu srečanju, ki se je pričelo 1. avgusta in ki je trajalo 10 dni. K srečanju se je zbralo 19.000 skavtov 89 narodnosti, ki so s šotori zasedli skoraj celotno Maratonsko polje. Skozi vseh 10 dni so se vrstile prireditve raznih narodnosti, vsak dan je prišlo do novih spoznavanj in prijateljstev, do novih pogovorov o skupnih in posebnih problemih te ves svet zajemajoče mladinske organizacije „vedne pripravljenosti za dobra dela“.

Avstrijska delegacija na tem srečanju je štela 376 skavtov, kot koroški Slovenec pa se je med njimi srečanja udeležil podpisani.

Skavti (Pfadfinder) so mladinska organizacija, ki jo je leta 1908 ustanovil Anglež Baden-Powel po svojih doživetjih v vojni proti Burm in Afriki. Organizacija vzgaja mladino k svobodni miselnosti, k duhu skupnosti in k zdravemu življenju. Organizacija skavtov ima svoje zakone in pravila, katere je vsak član pod prisego dolžan izpolnjevati.

Organizacija skavtov se je postopoma razvijala v svetovno organizacijo. Leta 1920 je na svojem svetovnem srečanju imela zastopnike 20 držav. Do leta 1933, ko je bilo svetovno srečanje na Madžarskem, razpela že na 41 držav. Na srečanju v Bad Ischlu leta 1951 je bilo zastopanih 59 držav, na zadnjem srečanju v Maratonu pa se je zbralo 89 narodnosti te organizacije. To svetovno srečanje skavtov, enajsto od nastanka organizacije, je bilo sklenjeno leta 1959 na desetem svetovnem srečanju na Filipinih. Takrat je bilo sklenjeno, da bo naslednje srečanje v zgodovinski starogrški vasi Maraton, od koder je leta 490 pred našim štetjem prenesel znameniti Maratonski tekač v 42 km oddaljene Atene vest, da so Atenci premagali perzijsko vojsko. Ko je sporočil to veselo vest, se je zgrudil mrtev na tla.

Enajsto srečanje svetovne organizacije skavtov je bilo dobro organizirano. Na Maratonskem polju nismo le šotorili, marveč tudi sami kuhali. Sicer to spriču hude grške vročine ni bil ravno užitek, toda skavti smo bili kljub temu zadovoljni in srečni. Največja naša sreča je bila, da smo se lahko srečali in živeli kot velika ves svet obsegajoča družina.

Na predvečer 1. avgusta je bila v areni ob Maratonskem polju slovesna otvoritev našega enajstega svetovnega srečanja, ki so ji prisostvovali tudi številni častni gostje in diplomatski predstavniki iz vsega sveta, kot najvišji predstavnik gostiteljske dežele Grčije pa sin grškega kralja Pavla, princ Constantin. On je imel ob tej priložnosti tudi pozdravni nagovor. Po izrazu veselja, da na tem zgodovinskem kraju lahko pozdravi tako ogromno množico skavtov iz vsega sveta, je izrazil tudi naše sočustvovanje nad bridko usodo, ki je par dni prej s strahovitim potresom prizadela makedonsko glavno mesto Skopje. Sožalje je izrazil tudi Filipincem zaradi letalske nesreče v Afriki.

Arena je bila čudovito in v vseh barvah razsvetljena. Celotno podobo pa so oplešavali še tisoči taborni ognji in rakete, ki so šle v zrak z arene in improviziranega šo-

torskega mesta na Maratonskem polju. Ta podoba s tabornimi ognji in sencami šotorov preplavljenega Maratonskega polja je trajala vse 10 dni in se nam najbolj vtisnila med lepe spomine tega srečanja. Dan za dnem in večer za večerom so v tej idili odmevale skavtske pesmi in pesmi narodov, katerih skavti smo bili tu zbrani.

Najbolj številno so bili zastopani Angleži, kar je spriču dejstva, da je naša organizacija nastala prav v Veliki Britaniji, razumljivo. Močno so bili zastopani tudi Grki kot gostitelji, nadalje Amerikanci, Francozi, Italijani, Belgijci in Avstrijci. Veliko pa je bilo sorazmerno tudi število črnih in azijskih narodov. Toda neglede na narodnost, jezik in polt smo se vsi dobro razumeli, zvesti našemu zakonu, da je skavt prijatelj vseh ljudi. Dan za dnem so se vrstili obiski skupin, izmenjava misli in izkušenj, manjkalo pa tudi ni prireditev, s katerimi smo po narodnostih nastopali. Vabili smo eden drugega na obiske in tudi jaz sem dobil mnogo povabil, ki bi se jim iz srca rad odzval.

Skoraj vsak dan pa nas je tudi obiskal princ Constantin, parkrat pa tudi grški kralj Pavel. Za medsebojno obveščanje o življe-

Po tisku in branju Japonska tretja država v svetu

V zadnjih letih se je Japonska po tiskani besedi za Sovjetsko zvezo in Združenimi državami Amerike priborila na tretje mesto v svetu. Leta 1960 je na Japonskem izšlo knjig v skupni nakladi 211 milijonov izvodov, mesečnih časopisov in revij pa je izšlo 458 milijonov izvodov. Lani je naklada na Japonskem izšlih knjig znašala 255 milijonov izvodov, naklada časopisov in revij pa 485 milijonov izvodov. Zanimivo pri tem je, da je v istem času naklada tednikov nazadovovala od 625 na 577 milijonov izvodov. Pravijo, da so temu vzrok takojimeno »zvočne strani«, to so knjige v obliki plošč, ki jih je mogoče poslušati na najpreprostejšem gramofonu.

23,8 % vseh na Japonskem tiskanih knjig odpade na učbenike in šolske knjige sploh. Za njimi pride na vrsto beletristika z 20,4 % celotnega števila tiskanih knjig, mladinsko oz. bolj rečeno otroško čtivo pride z 11 % na tretje mesto.

Seveda tudi na Japonskem vse, kar tiskajo, ni na dostojni višini in kakovosti. Na Japonskem imajo celo več rednih listov, ki so izključno posvečeni kriminalistiki domačega in

nju v našem šotorskem meslu smo vsak dan lahko brali svoj taborni časopis „Maraton-Kurir“. Za zaključek našega svetovnega srečanja smo imeli veliko parado v zavesti, da se bodo naše vrste še bolj množile, da se nikoli ne bomo medseboj sovražili, marveč vedno drug drugemu pomagali. Po sporočilu, da bo prihodnje skavtsko srečanje na otoku Floridi, je zaključno zadonela čez Maratonsko polje naša internacionalna skavtska pesem.

Hanzej Raunig

Objava mladjecev

Ker imamo na tisku mladja 5 še velik dolg, prosimo vse zaostale naročnike, da svoj dolg poravnajo čim prej. Želim povedati tudi, da so naši ljudje sprejeli revijo nedostojno, kar pa z naše strani ne izključuje možnosti, da bi v preglednem času vendar prišlo do stvarnejših in resnejših pogovorov.

O mladju in ob mladju 5 se je marsikaj govorilo. A zdi se nam, da je tukaj nehala vsa naša prizadetost in da drugačnih srečanj noco. Pri zelo površnem in filistrskem sojenju revije imamo vsi občutek, da bo treba preboleti še marsikatero mnenje, preden bodo možni koristni razgovori med mladjci in slovenskim prebivalstvom Koroške.

Da pripravimo tla za medsebojno obogatitev, bomo otvorili pri celovškem radiu redne »oddaje mladjecev«. Prva oddaja bo 25. oktobra 1963. Vabimo vse Slovence, da se jih udeležijo.

Flori Lipuš

SOVJETSKA ZVEZA IMA 500 GLEDALIŠČ

Gledališka dejavnost je v Sovjetski zvezi izredno razvita in razgibana. O tem priča sporočilo, ki so ga dali režiserji sovjetskih gledališč na nedavni tiskovni konferenci, da obstoja v Sovjetski zvezi poleg velikega števila amaterskih gledališč okoli 500 poklicnih gledališč in opernih hiš. Repertoar gledališče sezone, ki se je začela, obsega 1900 del, večinoma ruskih avtorjev. V repertoarju pa so zastopana tudi pomembna dela drugih avtorjev svetovnega slovesa. Med njimi so tudi dela Göttheja, Steinbecka, Brechta in Lorca.

Iz zgodovine Ljubelskega predora

Delal sem v zimi 1943-44 pri konstrukciji garaže v Vašem mestu in nikoli ne bom pozabil obedov, ki smo jih imeli pri Vas, ko smo nalagali kruh za taborišče na kamion. Niti ne bom pozabil paketa, ki ste nam ga podarili o Božiču 1943. Vse to je bilo za nas močno okrepčilo v moralnem in telesnem oziru. Ker smo bili ves čas našega ujetništva brez novic od naših domačih, smo se čutili pri Vas manj zapuščene... »

Preveč bi bilo, če bi hoteli prevesti in napisati vsa pisma, ki govorijo o pomoči, ki jo je nudil Tržič žrtvam nacizma v taborišču Ljubelj.

ČLOVEK NI BIL VEČ ČLOVEK

Poglejmo si še sliko življenja zapornikov v taborišču samem, ki nam kaže, da je bil človek res samo ničvredna številka ali »Noč in megla«. Taborišče pod Ljubljem je strajžilo v začetku sto, kasneje pa tudi do tristo SS-ovcev. Red je bil isti kot v Mauthausnu. O samem postopanju s političnimi zaporniki v taborišču govori vrsta dogodkov, za katere ni potrebno posebnih komentarjev.

Pozimi so morali interniranci sami orati cesto. Vprežene v plug, so nacistični priganjači pretepali z bičkovkami. Marjeta Ahačič iz Podlju-

belja pravi, da so SS-ovci jetnike za vsak prekršek silovito pretepali in na ta način pobili mnogo internirancev.

26. februarja 1945 je šlo jutraj 5 internirancev k vodovodni črpalki. Med njimi je bil tudi grbav deček, ki je običajno delal v kantini. SS-ovec, imenovan »Medalja«, ga je poslal po vodo v spremstvu SS-ovca Hrvata. V tem, ko se je fant spuščal k potoku, ga je Hrvat ustrelil v tilnik. Nesrečnež se je pisal Rudolf Lan, star 25 let.

14. januarja 1944 je eden SS-ovcev na severni strani predora pritekel k internirancu. Ta se mu je umaknil, ker je mislil, da ga bo SS-ovec udaril. V istem trenutku je interniranca ustrelil drug SS-ovec in ga ubil. Slučaj je bil med nacistoma že vnaprej dogovorjen.

Spomladi 1944, ko so interniranci pojedli borno paradižnikovo juho z nekaj zelja in krompirja, so kotli stali prazni na cesti. Nek interniranec se je približal kotlu, da bi postrgal ostanke. Hipoma ga je opazil kapo Fritz, planil nanj z vso silo, ga bil po obrazu in brcal v trebuh ter prijavil SS-ovski komandi. Za »prekršek« je bil ujetnik kaznovan s 25 udarci z bikovko.

18. maja je SS-ovec ustrelil interniranca vojnega ujetnika Rusa Tsort-

torja, ki je izgubil v vojni očeta, ženo in tri otroke; bil je ranjen pri nemškem bombnem napadu štuk in se kasneje pridružil partizanom na Kavkazu, nakar so ga zajeli Nemci.

4. avgusta ob 16. uri je dal SS-ovski zdravnik major Ramsauer razrezati mrtvo truplo interniranca Italijana Ferenzia, ki ga je usmrtil z injekcijo bencola.

Interniranci so bili za nacistične krvoloke res samo »Nacht und Nebel«.

V kolikor bolniki niso pomrli, ali kolikor jih ni usmrtil Ramsauer z injekcijo 30 cl bencola v srce ali pljuča, so bili transportirani nazaj v Mauthausen, v krematorij.

Eden izmed teh tragičnih transportov je bil 15. novembra 1944, ko je 150 bolnih in izčrpanih Francozov, obutih le v lesene opanke na bosih nogah, odšlo peš na železniško postajo v Tržič. Če je kateri med potjo izgubil cokle, jih ni smel več pobrati. Nesrečneži so bili transportirani v Mauthausen, od koder se niso več vrnili. Med njimi so bili tudi taki, ki so delo sabotirali, kot n. pr. Lapajne Julij, ki je bil Slovenec. Tudi ta se ni več vrnil. Ob tej priliki so se ljudje zgražali nad surovostjo SS-ovcev, ki so spremljali kaznjence. Tovarišica Mici Mally (Rihardova) pripoveduje, da je na hitro zbrala nekaj starih nogavic, nekaj kruha, od Recerja je dobila precej cigaret

in tako nesla poln nahrbtnik in dve mreži kruha, nogavic, cigaret na železniško postajo, kjer je vse razdelila internirancem, ki so bili že v vagonih. Pravi, da se ni nič bala, čeprav so jo skozi okno opazovali žandarmerijski komandant Mülbacher in Hell, vendar si nihče ni upal na cesto.

Operacija »zobje«. Konec leta 1944 sta prišla v taborišče en oficir SS in asistent, ki je bil Poljak, popravljat zobe internirancem. V dveh dneh sta pregledala 800 kaznjencev severnega in južnega gradilišča in poplula nekaterim poedincem tudi po štiri, deset, petnajst ali dvajset zob naenkrat. Očetu Charlesu sta jih izruvala v desetih minutah 21 brez injekcij. Navedeni je moral takoj v večerno izmeno na delo. Niso mu dovolili niti toliko, da bi si z vodo izpral usta. Po končani akciji pa je komandant taborišča povečal svoj vojni zaklad za nekaj perisč zlatih odpadkov, kron in mostičkov.

TUDI SLOVENCIM MED ŽRTVAMI

Poleg Francozov, Poljakov, Belgijcev, Rusov in drugih so tudi nekateri Slovenci okusili grozo taborišča v Podlujbelju. Eden med njimi takole pripoveduje: »... ujeli so me vlasovci... poslan sem bil s političnimi ujetniki v Begunje. Tu so nas ostrigli in obrili do golega. Nato so nas z železnico transportirali v Kranj. Ljudje so nam metali kruh,

cigarete, klobase skozi okna. Isto smo doživeli v Tržiču. V taborišče smo prispeli ob 12. uri, kjer nas je SS-Hauptsturmführer Winkler pozdravil s parolo, da smo prišli v uničevalno in ne delovno taborišče.

Nato so nas odpeljali v karanteno, ki je bila na koroški strani, oddaljena od cerkve kaka dva km. Sli smo skozi predor in pred vhodom v karanteno je stal velikanski, gorili podobni SS-ovec, ki nas je pričel pretepati s palico, kamor je padlo.

Tu smo ostali 14 dni. Karantena je bila osamljena baraka, obkrožena z bodečo žico in na vsakih 15 ali 20 m je v vrtiljem stolpu stražil nemški stražar, oborožen s strojnico. Za hrano smo dobivali dnevno po en večji, ali pa dva drobnejša kuhana krompirja. SS-ovcu, ki nas je pretepal, smo morali padati na tla, da je hodil po nas s težkimi gozjarji.

Po štirinajstih dneh so nas prestavili v taborišče. Na glavo so nam zastrigli križ, na prsi pa smo dobili evidenčno številko, ki je bila za politične jetnike rdeče obrobljena. Naši pazniki — kriminalci — so imeli na hrbtu označeno s številko svojo funkcijo. Taboriščni starešina n. pr. je imel številko 1 in je razpogajal z našim življenjem in smrtjo. Za njim so bili starešine blokov, nato pa deseterji ali kapoti. Za vsako nepaznjo je jetnik lahko plačal z življenjem ali pohabo.

(Se nadaljuje)

Tujski promet meseca julija na Koroškem

Predsednik Deželne tujskoprometne zveze, deželni svetnik Rader je sporočil, da so v mesecu juliju registrirali v tujskem prometu na Koroškem skupno 2.806.650 nočnin, lanske leto jih je bilo v tem časovnem razdobju le 2.676.414, kar pomeni, da je bilo letos 130 tisoč 234 ali za 4,8 odstotka več nočnin kakor v prejšnjem letu.

Inozemskih turistov je letos julija nočevalo na Koroškem 1.866.777, julija 1962 pa le 1.780.257. Nočnin tuzemskih gostov so letos na Koroškem ugotovili meseca julija le 476 tisoč 603, dočim so jih lani ob tem času našli 522.133. Pri inozemskih gostih so se po tej statistiki letos julija v primeri z lanskim letom zvišale za 86.520 nočnin, pri tuzemskih gostih pa znižale za 45.528 nočnin. Največ inozemskih gostov je prišlo iz Zahodne Nemčije, pri katerih so ugotovili letos julija 1.151.289 nočnin, lani pa 1.615.614 nočnin. Frekvenca se je torej dvignila za 60.675 oziroma za 3,7 odstotka. Znatno napredek inozemskih gostov ugotavljajo iz Nizozemske. Več tujih turistov je prišlo letos tudi iz Švedske, Francije, Belgije, Italije, Združenih držav Amerike in iz Švice. Nekoliko pa je nazadovao obisk gostov iz Velike Britanije in Danske.

Brez dvoma je razveseljivo, da gostje iz najrazličnejših dežel radi obiščejo v poletnih mesecih našo po pokrajinskih lepota lepo in mi-kavno deželo, kar prinaša lepe devize. Deželna vlada in Deželna tujskoprometna zveza se marljivo prizadevata za napredek in razvoj te vedno pomembnejše gospodarske veje. Vendar vse osredotočenje prizadevnosti za razvoj tujskega prometa ima tudi svoje senčne strani, kakor je ugotovilo predsedstvo Koroške delavske zbornice, namreč, da se na Koroškem v veliki meri vsa pozornost usmerja le na uslužnostne obrate, manj pa na ustanovitve in pospeševanje podjetij, ki bi proizvajale dobrine in nudila stalna delovna mesta domačim delojemalcem, ki jih tujski promet ne more nuditi. V avgustu 1962 so v tujsko-prometnih obratih zaposljevali 9487 oseb, kar je okoli 6 odstotkov vseh koroških delojemalcev. Po poletni sezoni, to je v zimskih mesecih se število delojemalcev v gostinskih in tujsko-prometnih obratih zniža na okoli 3000 do 3500. Od leta 1959 do 1962 se je v teh obratih v poletnih mesecih število zaposlenih dvignilo za okoli 500 letno. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da se je v teh letih izselilo letno okoli 3000 moških in ženskih delojemalcev, ki so šli za zaslužkom največ v Zahodno Nemčijo in v Švico, ker doma ni dovolj obratov, ki bi nudili stalno zaposlitev.

Tujsko-prometna podjetja so v zadnjih letih zelo zvišala število postelj, gostje pa se vedno bolj poslužujejo nočnin v lastnih kampin-gih in v zasebnih hišah. To dejstvo so ugotavljali že v letu 1962, ko se turisti hotelskih nočnin niso posluževali v takem številu kakor še leta 1961. Temu so brez dvoma krive tudi visoke potrošniške cene, ki prav na Koroškem presegajo raven cen vseh zveznih dežel.

„Prvi vlak iz Maribora v Celovec“

Pred sto leti, leta 1863, so izročili prometu železniško progo Maribor—Celovec. V spomin na to pomembno obletnico bo v nedeljo, 22. t. m., vozil iz Maribora v Celovec „posebni vlak“ s staro muzejsko garnituro. Odhod iz Maribora ob 13. uri — prihod v Celovec ob 17. uri. Vožnja s staro garnituro bo gotovo ob vsej progi vzbudila zanimanje, s katero bo pokazan pogled v železniško komunikacijo pred sto leti.

V NEDELJO „KRAVJI BAL“ V BOHINJU

Na številna vprašanja v našem uredništvu sporočamo, da bo letošnji tradicionalni „Kravji bal“ v Bohinju prihodnje nedeljo, to je 22. septembra 1963.

in celo Dunaja. Porast potrošniških cen v tujsko-prometnih obratih vpliva nujno tudi na splošen porast potrošniških cen, s katerimi so najbolj prizadete delovne množice.

Gotovo pa je koristno in razveseljivo, da nudi tujski promet mnogim zasebnikom lep dodaten vir dohodkov, ki se ga v zadnjih letih mnogi v tujskoprometnih središčih in tudi v mirnih zatišnih krajih vedno bolj poslužujejo, kajti gostje, ki se hočejo v svojih dopustih zares odpociti in okrepcati, iščejo vedno bolj od neznanega hrupa odmaknjene kraje, katerih jim naša dežela nudi v obilici. Prodajamo našo lepoto naših krajev, ne pa naše zemlje.

Svetovni dan otroka

V nedeljo so ob najlepšem jesenskem vremenu obhajali v Avstriji v mnogih krajih »Svetovni dan otroka«. Praznovanje je bilo pod geslom: »Nobenega otroka pozabiti!« Po-ziv obhajanju tega dneva so predstavniki organizacij »Prijatelji otrok« in »Rdečih skavtov« posredovali deželnim glavarjem, mladinskim referentom, županom občin, staršem in drugim osebnostim, skratka vsem, ki se čutijo odgovorne za blaginjo mladine.

Geslo »Nobenega otroka pozabiti« pomeni vsem otrokom brez izjeme rase, narodnosti in verske različnosti pomagati. Nameni in prizadevanje vsega je mladino obvarovati pred zlom alkohola, jo zaščititi pred pogubnim vplivom plaže — umazanega čtiva, pred vplivom slabih kavbojskih filmov, pred slabo družbo in ne nazadnje skrbeti za nadarjene otroke, katerih starši nimajo potrebnih sredstev za izobrazbo in šolanje otrok, ki bi jo lahko dosegli po svoji nadarjenosti.

Na okoli 400 prireditvah je v Avstriji desetisoče fantov in deklet obhajalo proslave s pestrimi vzgojnimi in vzpodbudnimi programi.

Da, skrb za uspešno vzgojo mladine, za uvajanje v dobro družbo ali bolje povedano za zaščito mladine pred slabo, pokvarjeno družbo, naj bi mlade ljudi varovala pred kriminalom, ki je danes na žalost prav v vrstah polodraslih na dnevnem redu. Treba je odpreti le številko kakšnega dnevnika in vedno in ved-

no beremo poročila o žalostnih zablodah mladih ljudi: o tatvinah, vlomih in na žalost tudi roparskih napadih, včasih skoraj neverjetne stvari. Vzroke teh iztirjenj mladine smo že navajali in so v prvi vrsti slaba družba, kriminalni filmi, plitva umazana literatura — ljudje pa tudi pravijo, da je temu kriva tudi okoliščina lahkostnega in ugodnejšega življenja, kakor je bilo še pred malo desetletji.

V zadnjih dneh sta mlada človeka storila grda zločina, česar skoraj ni mogoče verjeti in doumeti. V Grebinju so orožniki aretirali 16-letnega fanta, ki je hladnokrvno storil roparski umor. Za borih 1000 šilingov plena je zverinsko napadel in z nožem zaklal 18-letnega delavca. Pri belem dnevu pa je v Korošcih pri Pliberku vdrl v stanovanjske prostore kmeta Petjaka, p.d. Miklavca, 22-letni fant in mu odnesel »vsotico« 14.000 šilingov. Zendarmarija ga je v neki gostilni v Sinči vasi prišla in aretirala. Oba mlada človeka so izročili k nadaljnjemu postopku pravice in čaka v zaporih, kaj bodo k temu izrekli sodniki.

Nastane vprašanje, kako je mogoče tako docela poteptati in zavreči vse čute poštenega človeka, za kar so se gotovo v družini in šoli vsi za to poklicani prizadevali. In še več, kako je mogoče z zločini pokvariti vso svojo bodočnost in pozabiti na svoje starše, ki so s tako izprijenim otrokom samoumevno najbolj kaznovani.

Razpis kmetijske šole v Podravljah

Kmetijska šola v Podravljah razpisuje vpis učencev v šolskem letu 1963-64. V prvi letnik se lahko vpiše vsak fant, ki je star 16 let in je uspešno dovršil osnovno šolo.

Pogoj za vpis v drugi letnik je uspešno dovršen prvi letnik kmetijske šole v Podravljah ali katerekoli druge kmetijske šole.

Pismene prošnje za sprejem je treba vložiti pri upravi šole do najpoznejše 25. oktobra. Prošnji mora biti priloženo zadnje šolsko spričevalo.

Mesečna šolnina in vzdrževalnina v internatu znaša šil. 300.—. Gojenci manj premožnih staršev lahko zaprosijo za podporo.

V času rednega šolanja imajo učenci — v kolikor niso dopolnili 24. leto starosti — pravico do otroških doklad.

Šola prične s poukom 4. novembra 1963.

Za vse potrebne informacije se obrnite na naslov: Kmetijska šola Podravlje — Förderlach.

Ravnateljstvo

Veselo poročno slavlje

Libuče - Pliberk. — Preteklo nedeljo je bilo v gostilni pri Mariji in Francu Schwarzlu v Pliberku nad vse živahno poročno slavlje. Vesela „ovset“ je bila dogodek, ki sta ga slavila novoporočenca ženina Gustl Potočnik in nevesta Trezka, pravitako z dekliskim imenom Poločnik. Po formalnostih pri maličnem uradu in cerkvenih poročnih obredih so se številni svatovski gostje, 80 ali še več po številu, zbrali okoli neveste in ženina v prostorih imenovane gostilne, ki ima za take večje prireditve lepo opremljeno obsežno dvorano in razen tega prenovljene in obnovljene gostilinske prostore. Na slavlje niso prišli le povabljeni svatje, temveč iz Pliberka in vse okolice vse polno „oknarjev“. Večer se je razvil v pravo domačo ljudsko slavnost. Schwarzlova kuhinja je pod vodstvom sposobne kuharice servirala dobre jedstvine, kar pa tiče pitja, je bila podoba, da masa ljudi tisti večer ni dvakrat obračala šilinga v roki, preden ga je izdala.

Za muziko je odlično poskrbel godalni sekstel „Miklavževina Jože“ iz Mežice. Mladi godci so pridno in dobro igrali, solist pa je vmes zapel tudi številne slovenske popevke, ki so sovpadale v to razigrano razpoloženje. Ni čudo, da so zasrbele pete, samoumevno najbolj mlade, pa tudi stare. Zgoščenari pari so se vrteli v veselem plesu vso dolgo sanjavo zgodnjejesensko noč.

Ženin Gustl je nameščen pri občinskem uradu Libuče pod županom Kristanom. V svoji funkciji pride kot donosalec uradnih aktov v stik z vsem prebivalstvom in sicer pride kot dober svetovalec ter vedno pripravljen ljudem pomagati izpolniti marsikakšne uradne tiskovine in vprašalne pole. Zaradi tega si je osvojil prednost, da ga imajo ljudje radi in so to pokazali tudi na njegovem poročnem slavlju. V ostalem je Gustl tudi vedno pripravljen za razumevanjem sodelovali pri organizacijskih prizadevanjih za naše skupne koristi, toda v doslednem upoštevanju enakopravnega medsebojnega spoštovanja in lepega sožitja med obema narodoma na Koroškem.

Nevesta Trezka izhaja iz poštene domače kmečke Bokrovčeve družine na Grabljah. Sama je morala v zorni mladosti skušati brezobzirno nasilje nacističnega režima, ko so njo in njeno mater ter brata Riharda zavlekli v zloglasno koncentracijsko taborišče v Ravensbrück. Njenega očeta Valentina pa so zavlekli v koncentracijsko taborišče Dachau in pozneje v lager smrti v Lublinu, kjer so ga mučili dokler ga ni v nepopisnih mukah nasilna smrt rešila trpljenja. Bridke zgodbe naših ljudi so to, ki so se postavili za pravico in mir v svetu ter za zopetno vzpostavitev demokratične Avstrije. Trezka je po značaju dobričina in zglednega značaja. Gotovo bo tudi dobra druga mati Gustlovim otrokom iz prvega zakona, ko je neizprosim smrt njegovo prvo še mlado ženo odpoklicala iz središča družine. Prepričani smo lahko, da bo ta „mačeha“ izpodnesla prislovnično slabo mnenje o mačehah, ki jo morda po pravici, še bolj pogosto pa po krivici, pripisujejo jeziki prav mačeham. Povsod so častne izjeme!

Novoporočnemu paru, Gustlu in Trezki, srčno čestitamo in jima želimo vse najboljše na skupni življenjski poti!

Deset let koroških visokošolskih tednov

Koroški visokošolski tedni, ki jih prireja deželna vlada skupno z graško Karl-Franzens univerzo, bodo letos deseti na Koroškem. Otvoritev bo v ponedeljek 23. septembra. Visokošolski tedni bodo trajali do 18. oktobra. Glavna tema letošnjih visokošolskih tednov je „Znanost in bodočnost“. V okviru te stvarine so zanimiva predavanja, kakor „Razvoj v vseмирju“, „Bodočnost naše Zemlje v geološkem pogledu“, „Naši energijski viri danes in jutri“, „Vesoljski pletli in izgledi v bodočnosti“ in „Znanost ter bodočnost Avstrije“.

Predavanja v vsem obsegu bodo v Celovcu, Beljaku in Spittalu. Izbor predavanj pa bo tudi v Št. Vidu na Glini, Feldkirchenu, Šmohoru, Velikovu in v Wolfsbergu.

Bilčovs

Ne moremo preko tega, da ne bi tokrat v našem listu poročali o veselem dogodku, kateremu smo bili priča minulo nedeljo. Po navadi bolj mirna naša vas je popoldne tega dneva kar odmevala vriskanja in godbe. Veselemu razpoloženju se nihče ni mogel odtegniti v naši okolici, zajelo je prav vse. Pa kako bi to moglo biti drugače. Z veselimi in srečnimi ljudmi delijo veselje tudi vsi drugi dobri ljudje.

Kar dva mlada para iz naše okolice sta se ta dan poročila in sklenila trajno zvezo za vse življenje. Mladi posestnik p. d. Hunter na Potoku Štini Špitzer si je izbral brhko Robincevo hčerko v Bilnovsu za spremljevalko na življenjski poti. V Kajzarah pri Bilčovsu pa je Franci Krainer, p. d. mladi Lenar-tič izbral svojo življenjsko družico pri p. d. Čeburu v Pugaru. Pri obeh novoporočenih parih je naš domači župnik opravil cerkvene poročne obrede.

Veseli svatovski slavji sta bili v gostilnah pri Šavniku na Potoku in pri Miklavžu v Bilčovsu. Na obeh svatovščinah je vladalo veselje in živahno razpoloženje. Novoporočenima paroma srčno čestitamo in želimo, da bi jima v zakonskem življenju vedno vladala takšna harmonija in razumevanje, kot je bilo to na poročni dan.

Ljudski visokošolski tečaji na Koroškem

V prvih oktobrskih dnevih bodo na Koroškem začeli z ljudsko-visokošolskimi tečaji, ki jih organizira Koroška delavska zbornica.

V načrtu je pestra kolekcija zanimivih predavanj. Nekateri naslovi iz tematike so: „Sodobno znanje“, „Nega umetnosti“ in nadalje kurzi za strokovno izobrazbo, kakor praktični tečaji, gimnastika, šport, tuji jeziki ter pripravljalni tečaj za državne izpite. Točen spored tečajev je razviden iz zadevnih plakatov in iz programa ljudske visoke šole.

Ljudske visokošolske tečaje na Koroškem bodo izvedli v 28 krajih. Na tečaje se je treba prijaviti čim prej, ker jih bodo izvajali le, če bo prijavljeno zadostno število udeležencev.

Kotmara vas

Lepo število žalnih gostov je minuli torek spremilo Aleša Bisterja, p.d. starega Breznikarja v Pugaru v bilčovski občini, k večnemu počitku na pokopališče. Pokojni Bister je dosegel starost 87 let. Rodil se je na domu svojih prednikov v Pugaru in tudi tam preživel vsa svoja leta in se preživil s trdom svojih rok. Ko mu je pred nekaj leti umrla žena, se je preselil k svoji v Kotmari vasi omoženi hčeri Miciji, ki je res vzorno skrbela za njega ter mu lepšala večer njegovega življenja.

Poklicno je bil drvar, v zimskih mesecih pa si je služil svoj vsakdanji kruh kot tkalec. Poznan je bil daleč naokoli. Po raznih domovih je postavil svoj tkalni stroj in tako prišel med mnoge naše kmečke družine. Vse življenje je bil prijatelj slovenskih knjig in časopisja ter bil tudi naročnik našega Slovenskega vestnika. Do svoje smrti je bil zvest sin slovenskega ljudstva in nikdar ni zatajil svojega narodnega prepričanja. V dobi, ko je živel na svojem rodnem domu je bil, dokler je mogel, aktiven član našega gasilskega društva od ustanovitve leta 1906. Do smrti pa je bil društven podporni član. Zaradi tega so mu bilčovski gasilci tudi izkazali zadnjo čast ko so ga nesli in spremili na njegovi zadnji poti. Žalujemo svojim spoštovanega pokojnika izreka mo naše iskreno sožalje.

Izlet na Višarje

Slovensko planinsko društvo bo v nedeljo, dne 22. septembra 1963, priredilo izlet na Višarje.

Svidenje ob 11. uri na Višarjah — vsak naj pride na kraj srečanja s kakršnimi koli prometnimi nevarnostmi.

Na Višarjah se bomo srečali z člani zamejskih planinskih društev iz Tržaškega in Goriškega in morda tudi iz Slovenije.

Na izlet vabimo vse člane in prijatelje Slovenskega planinskega društva!

Prihodnji plemenski sejem v Feldkirchenu

V petek, dne 4. oktobra 1963, z začetkom ob 9.30 uri dopoldne bo v Feldkirchenu prihodnji letošnji jesenski sejem pincgavskega goveda. Na sejem so doslej prijavili 70 bikov ter 60 krav in telic.

Želve so med najstarejšimi zemljani

Kot najstarejši zastopniki vretenčarjev želve že tisočletja tlačijo določene obale in uživajo v lepotahtah matere narave. Spadajo med najstarejše zemljane prebivalce, saj so živele še pred dobo velikanskih dinosavrov. Kljub temu pa se v teh sto milijonov let niso mnogo spremenile.

Tiste živali, ki so si v neusmiljenem boju za obstanek pomagale s specializacijo, hitrostjo, zvitostjo, močjo ali z ostrimi čuti, bi lahko vprašale želvo za nasvet. Njen odgovor bi jih presenetil: želva se je obdržala predvsem zato, ker se ni prilagojevala. Prav to in še močan oklep sta želvi omogočila, da je premagala ovire razvoja in se v primeru nevarnosti zateče v varno skrivališče, ki ga stalno nosi s seboj.

Želve ločimo v dve biološki skupini, in sicer v počasne kopenske in hitre vodne roparice. Pri obeh skupinah srečujemo veliko število zastopnic. Nekaj podobnega je z velikostjo. So želve, ki nikoli ne postanejo večje od zapesne ure, in pravi morski splavi, velikanske črepahe, ki prebivajo v tropskih morjih in tehtajo tudi 700 kilogramov.

Oklep, v katerem želva živi, je del njene okostja. Zgornjemu delu pravimo hrbtna črepinja, spodnjemu trebušna. Oba dela sta pritrjena na mehko notranjost. Kopenske želve so v obrambi, to je pri zapiranju v svoj oklep, uspešnejše od morskih. Zato pa so morske bolj hidrodinamične, čeprav ne morejo potegniti vase svojih gibčnih plavuti.

O želvah kroži mnogo resničnega in izmišljenega. Med slednjim tudi to, da so želve počasne. To velja morda za kopenske

predstavnik, toda ne za morske. Morska želva se mirno lahko pomeri s svetovnim plavalnim prvakom in seveda zlahka zmaga. Poskusni primer je preplaval stometrsko progo v pičlih šestih sekundah, pa je bil povsem navaden in povprečen zastopnik rodu. Če to hitrost preračunamo v kilometre na uro, ugotovimo, da se želva v svojem elementu giblje s spoštljivimi petinidesetimi kilometri.

Med vsemi živalskimi vrstami dosežejo želve največjo starost. Kopenska želva doživi 75 let, velikanske galapaške želve celo 200 let.

Največji prijatelj želv je človek. Toda to prijateljstvo je za želvo pogubno. Običajno namreč želva konča v obliki slasne željve juhe ali kot ličen glavnik. Nekateri sladokusi se navdušujejo tudi nad želvimi jajci. Razumljivo je, da so najhuje trpele zastopnice velikih želv. Galapaške želve so skoraj do cela iztrebili. Zaradi tega so morali želve z zakonom zaščititi.

Želvino življenje je polno ugank, zato izživa in vabi naravoslovce k proučevanju. Priznan strokovnjak za proučevanje želv dr. Carr si je na kostariški obali zagotovil dobrih 8 kilometrov od 30 kilometrov dolgega obalnega pasu, kjer žive želve. Ta cona je tabu za lovce. Tam je postavljen laboratorij za proučevanje želv.

S čim se ukvarja dr. Carr? Namesto odgovora povejmo, da želve ne obiskujejo katekoliki obale, marveč le tisto, na kateri so se izlegle. Sodelavci dr. Carrja so sklenili to pravilo izrabiti in spet razširiti želvji zarod v tistih krajih, kjer so ga že povsem iztrebili.

Tako so na raznih krajih ob Karibskem morju odložili trideset tisoč želvinih jajc. Iz inkubatorja, to je vročega peska, se je izleglo 12.500 želv, ki se bodo vrstile, tako vsaj upajo znanstveniki, na obale, kjer so se izlegle, in vzgojile nove generacije.

Dr. Carr najbolj preseneča želvina navigacija. Pravi: „Nekatere želve smo zaznamovali in so jih mehiški ribiči že dvakrat ujeli in nam jih vrnili. To pomeni, da so želve prepotovale 2000 kilometrov brez kompasa in sekstanta. Menim, da se želve ravna po zvezdah...“ To domnevo skuša Carr dokazati tako, da zasleduje želve, kar mu omogoča na želvo pritrjeni pisani balonček in miniaturni tranzistorski oddajnik.

Proučevanje dr. Carrja navdušuje tudi druge ljubitelje prirode, ker upajo, da bo skoraj iztrebljene želve pomnožil novi zarod. Tedaj pa bodo skušali, tako trdijo, preprečiti nepremišljeno uničevanje tega nenavadnega in trdoživega zemljana.

Fosili: šest milijonov let

Tehnika, po katere zaslugi brnijo stroji na nekoč zelo oddaljenih področjih, posredno bogati tudi človekova spoznanja o zemeljski zgodovini in o razvoju živih bitij na našem planetu, saj mogočne čeljusti gradbenih strojev spravljajo na površje fosilne ostanke živali, katerih starost ponazarja že to, da se skrivajo precej globoko v zemlji. Tako so zadnje čase odkrili na več krajih v Bolgariji različne in za znanost pomembne fosilne ostanke sesalcev, ki so živeli pred šestimi ali celo pred sedmimi milijoni let.

Med temi najdbami — nekatere so doslej edine svoje vrste na evropski celine — so na primer štirje kočniki živali, ki velja za prednika sedanjega slona; našli so jih v globini 60 m. Zobje, ki merijo 13 do 17 cm, so doslej največji, kar jih omenja znanstvena literatura. Razen teh zob so izkopali v bližini Sandanskega tudi okostja mamutov in slonov, katerih doslej še niso našli v Evropi.

Fosilne ostanke mamuta neznane vrste so izkopali tudi v okolici Petriča, mesta v jugozahodnem delu Bolgarije; razen tega so našli tam ostanke hipariona (prednika konja) in razmeroma zelo redko okostje majhne opice.

Zobni detektiv

Dr. Dahlberg, dentist iz Chicaga, je iskana osebnost. Ne samo zato, ker je dober zdravnik, ampak tudi zaradi svojega konjička. Prosti čas preživi namreč v antropološkem laboratoriju, kjer proučuje zobovje ljudi in živali iz vsega sveta in tudi iz zgodovinskih časov.

Zdravnikove zobne raziskave so omogočile tudi ustanovitev zobne klasifikacije in s tem dragocen pripomoček detektivom.

Sistem temelji na statistični ugotovitvi, da je le ena izmed milijard možnosti, da bosta dva človeka imela enaki zobovji.

Med drugim je dr. Dahlberg razvozal navidezno nerešljive probleme. Tako je v neko zelenjavno trgovino v Omahi v državi Nebraska vdrl vlomilec in jo opleni. Med »delom« si je privoščil še nekaj grljajev sira s srednje velikega ostanka. Nato je zbežal. Policija iz Omaha je bila že slišala o Dahlbergovem delu in ga je naprosila za pomoč.

Chikaški dentist je po grljajih v siru naredil mavčne odtise in pojasnil policiji, kakšne so bile značilnosti storilčevih sekalcev. Ko so zasliševali domnevnega storilca in mu pokazali odtise, je tatvino priznal.

Uspehi »čitanja« zob pa so se obnesli tudi na drugih področjih, na primer:

- pri treh otrokih, ki so umrli v hudem požaru v neki chikaški šoli in jih niso mogli identificirati. To jim je uspelo šele na podlagi primerjav zobovij in zobnih odtisov, shranjenih na šolski polikliniki.

- V mestu New York je reka Hudson naplavila nekaj trupel, ki so jih po zobeh identificirali kot mesec dni stare žrtve letalske nesreče.

- V jezeru poleg Chicaga so podvodni ribiči našli lobanjo. Videti je bilo da je luknja v lobanji naredila krogla. Natančne raziskave oblike lobanje in barvnih odtisov na zobeh so pojasnile morečo skrivnost. Lobanja ni pripadala človeku dvajsetega stoletja, ampak

Indijanci, ki se je smrtno ponesrečila pri padcu na glavo, in to pred nekaj sto leti.

Uslužbenci zobnega antropološkega inštituta so raziskali že več kot 30 tisoč mavčnih odtisov zob najstarejših opic, praljudi in sodobnikov.

Prišli so do nekaterih zaključkov in sklepov, ki so važni za ocenjevanje zobnih značilnosti. O uspešni analizi odloči sedem činiteljev.

1. dednost in podedovane značilnosti,
2. čas in vrstni red, v katerem so zobje izrasli, dozoreli in izpadli,
3. dokazi o podhranitvi in hujših boleznih,
4. velikost, barva korenin in krona,
5. umetne plombe,
6. znaki staranja in obrabe,
7. vplivi družbe.

Pri teh proučevanjih so prišli do zelo zanimivih podatkov. Naši davni predniki in primitivna ljudstva so mirili svoje otroke tako, da so jim dali namesto dode ovčje kosti. Ugriži tedanjih otrok so docela drugačni kot ugrizi današnjih.

Naši predniki so se lahko le redko, tako pravi dr. Dahlberg, pobahali z zobmi po 40. letu starosti. To je zakrivilo predvsem žilavo meso, in glodanje kosti. Vendar pa niso redki praljudje, ki so jih zobje preživeli.

Naša mehka in sesekljana hrana ter daljše življenje zahtevajo zobozdravniške posege. Če tudi to za nas ni posebno pohvalno, pa zelo koristi za spoznavanje. Vsaka plomba, vsak most, vsako popravilo je hkrati tudi korak več k točni identifikaciji človeka, ki je lastnik tega zobovja.

Brez hrane ni življenja

Pomen tega izreka ljudje dobro poznamo in razumemo. Tega našega stališča pa žuželke enodnevnic ne bi mogle doumeti. Njihovo življenje je kratko, traja le nekaj ur in najdlje 24 ur. Zato je tudi vseeno, če jedo ali ne. Neredko ta bitja sploh nimajo ust. Najbolj znan zastopnik brezustnih žuželk je neka zvrst moljev. Toda živali, ki hočejo živeti dalj časa, morajo tudi jesti.

Zgrešeno mnenje, da nekatere živali ne jedo, je nastalo na podlagi dejstva, da med posameznimi obroki pri mnogih živalskih vrstah mine toliko časa, da na prvi obrok pozabimo in se nam zdi, da je preteklo že več časa, kot je zares. Kače ne zgubljajo teže niti takrat, kadar jedo le enkrat na 10—12 dni. Brez hrane lahko zdržijo dolge tedne in mesece. Kaj zgovoren je tudi primer lososa, ki se hrani samo v morju in ničesar ne zaužije ves čas med potovanjem proti drsitiščem v rekah. Tej prisilni dieti se prilagodi tudi želodec in se toliko zmanjša, da ne more po vrnitvi v morje zaužiti niti svojega običajnega kosila.

Najpožrešnja bitja v razmerju s svojo velikostjo so stalno živahne ptice. Da ne bi vseh pernatih zastopnikov enoglasno proglasili za požrešneže, povejmo, da so tudi med njimi izjeme. Takšna izjema je pingvin. Ne je ves čas od oploditve do tedaj, ko se izleže mladič. To pomeni 18 do 28 dni posta!

Po vzdržljivosti pa nedvomno vse prekosi polž. Neki muzej je klasificiral in prilepil na lepenco primerke lepe polže hišice, ker so menili, da je hišica prazna. Po treh letih se je to slinasto bitje spomnilo, da bi bilo dobro, če bi nekaj tudi pojedlo. Tako je polž opozoril nase.

Ivo Andrić

75

Travniška kronika

Kakor nekoč Mehmed paša je tudi vezir trdil, da je žrtev svojih simpatij za Francijo. (Daville je dobro vedel, da je to ena tistih orientalskih laži ali polresnic, ki krožijo med reničnimi zvezami in uslugami kakor ponarejen denar med pravim.)

„Da, da, dokler je Francija napredovala in zmagovala, so tudi mene trpeli, niso se me smeli dotakniti, sedaj pa, ko je njo zapustila sreča, tudi mene pošiljajo proč, daleč od stika in sodelovanja s Francozi.“

(Ponarejeni denar mahoma postane pravi in Daville, ki je pozabil krivo vezirjevo premiso, začuti resničnost francoskega poraza. Tisto mrzlo in mučno krčenje, včasih hujše, včasih slabotnejše, ki mu je tolikokrat stisnilo drob v tem Konaku, ga je mučilo tudi sedaj, čeprav je mirno poslušal vezirjeve besede, ki so se vzpenjale od lažne ljubeznivosti do britke stvarnosti.)

Laž je pomešana z resnico, si je mislil Daville, ko je čakal, da tolmač prevede besede, čeprav jih je sam dobro razumel. Vse je pomešano, da se nihče več ne more prav spoznati, toda nekaj je res: vse se podira.

Vezir je pa pustil Francijo in spregovoril o svojem odnosu do Bosancev in Davilla.

„Verjemite mi, da je treba temu ljudstvu ostrejšega in krutejšega vezirja. Sicer pravijo, da me blagoslovijo reveži po vsej deželi. To je edino, kar si želim. Bogatini in mogočniki me črtijo. Tudi o vas so me skrajna napačno poučili, toda spoznal sem vas in hitro sprevidel, da ste mi edini prijatelj. Slava bodi Alahu edinemu! Verjemite mi, da sem celo sam nekajkrat prosil sultana, naj me odštavi. Ničesar ne potrebujem. Najraje bi kakor navaden vrtnar obdeloval svoj vrt in tako mirno preživel zadnje dneve.“

Ko ga je Daville tolažil in mu voščil lepšo bodočnost, ga je vezir zavrnil:

„Ne, nel Vem, kaj me čaka. Kakor tolikokrat doslej, si bodo prizadevali, da me onemogočijo in uničijo ter tako pograbijo moje imetje. Zdi se mi, da slišim, kako me na visokem mestu izpodkopujejo in podirajo, toda kaj morem. Bog je en sam. Odkar sem izgubil najdražja otroka in toliko družine, sem pripravljen tudi na vsako drugo zlo. Ko bi živel sultan Selim, bi bilo vse drugače...“

Daville je dobro vedel, kaj sedaj pride. In tudi Davna je prevajal kar na pamet kakor besedilo iz že znanega obrednika.

Ko je Daville zapuščal Konak, je lahko opazil, kako z vsako minuto raste nemir in se večja naglica. Pisano in urejeno vezirjevo gospodarstvo, ki se je bilo v teh petih letih pomnožilo, pognalo korenine in se zraslo s hišo in okolico, se je nenadoma zamajalo, kakor da se podira.

Iz vseh kotov in dvorišč so odmevali glasovi, topot korakov, udarci kladiv, ropotanje z zaboji in košarami. Vsak se je preskrboval in reševal. Ta velika, nesložna, toda povezana družina je odhajala v popolno turško negotovost ter je razburkana pokala in škripala v vseh sklepih. Samo vezir je ostal v tem vrvežu in naglici hladni in negiben; sedel je na svojem prostoru, malce nagnjen po strani, tog

kakor kamnito božanstvo, ki ga nosijo sredi teh razvalin in preplašenih ljudi.

Že drugi dan so prignali služabniki v francoski konzulat cel trop domačih in udomačenih živali, angorskih mačk, hrčkov, lisic in belih zajcev. Daville jih je slovesno počakal in sprejel na dvorišču. Ičoglan, ki je spremljal sprejeto, je stopil na sredo dvorišča in s slovesnim glasom naznanil, da so te božje stvari bile prijateljice vezirjevemu domu in jih vezir sedaj zapušča prijateljski hiši.

„On jih je ljubil in jih lahko zapusti samo tistemu, ki ga ima rad.“

Ičoglan in služabniki so bili obdarjeni, živali pa spravljene na dvorišče za hišo, v veliko zadrego gospe Davillove in v neznansko veselje otrokom.

Čez nekaj dni je vezir znova poklical Davilla, da se od njega poslovijo na samem, neuradno in prijateljsko.

To pot je bil vezir resnično ginjen in brez laži, polresnic in ljubeznivosti, ki so bile včasih vse in nič.

„Od vsega se človek loči, pa je sedaj tudi za naju prišla ura. Našla sva se kot izgnanca, pregnana in zametena med te grozne ljudi. Tukaj sva kdaj že postala prijatelja in bova to vedno ostala, če se še kdaj snideva v kakem boljšem kraju.“

In sedaj se je zgodila velika novost, neznana v petletnem ceremonialu Konaka. Ičoglan so priskočili k vezirju in mu pomagali vstati. Dvignil se je s svojim naglim in odsekanim gibom, tako da je bilo šele sedaj videti, kako je visok in krepak, nato pa se je počasi in s težavo napotil skozi dvorano na nevidnih nogah kakor težka topovska krogla na kolesih. Vsi skupaj so zavili na dvorišče. Tu je stala očiščena in pripravljena črna kočija, nekdanje von Mittererjevo darilo, malo vsrčan pa lep, čistokrven rjavec z belimi in rumenimi nozdrmi, popolnoma opremljen.

Kooperacija v kmetijstvu naloga štev. 1

Kmečka gospodarstva s svojo drobno proizvodnjo se morejo na trgu s kmetijskimi pridelki uveljaviti le v medsebojnem sodelovanju v proizvodnji in v njenem poenotenju ter v sodelovanju pri zlahatenju pridelkov. To je ravno tako resnica današnjega časa, kakor je resnica, da morajo kmečka gospodarstva v tem sodelovanju ali kooperaciji — kakor temu še pravimo — stremeti, da bodo čimbolj izključila verigo prekupčevalcev in prišla na trgu s kmetijskimi pridelki čim bliže do konzumentov. Sodelovanje ali kooperacija sta edino sredstvo, ki kmečkim gospodarstvom v pogojih vedno večje in vedno oostreje konkurence na trgu lahko zagotovi tako kupca kot tudi ustrezno ceno.

O primerih in koristnosti kooperacije smo že večkrat govorili in pisali. Govorili smo, ko smo se seznanjali z zadrugo za pisanje perutnine v Fehringu na Štajerskem, ko smo opisovali pričetek pogodbenega pisanja bikcev in prašičev s strani koroške Raiffeisenove zveze, ali pa ko smo opisovali in ogledovali kmetijsko zadrugištvu v Sloveniji.

Danes k tem primerom lahko dodamo še dva. Prvi med njima je primer pogodbenega pridelovanja zelenjave za industrijo konzerv na Štajerskem, ki se zelo naglo širi in ki je — kakor poročajo — zelo rentabilno. Industrija konzerv sklepa s štajerskimi kmeti pogodbe, da na polju pridelujejo zelenjavo, ki jo potem v primeru dozorelosti od njih obvezno odkupi. V pogodbeno pridelovanje zelenjave predvsem vključujejo pridelovanje fižola, graha, kumaric, paradiznikov, paprike in koruze za jed, tu in tam pa pridelovanje razširja tudi na druge vrste zelenjave, ki jo išče industrija konzerv. V tej kooperaciji pa pridelovalci zelenjave in predelovalna industrija tesno sodelujejo tudi pri raziskavanju pogojev za zboljšanje pridelkov in njihove kvalitete ter pri iskanju najpripravnějšíh sort zelenjave za poljsko proizvodnjo po raznih območjih.

Drugi od današnjih dveh primerov kooperacije prihaja iz Švedske in se nanaša na razvoj zadrugnega klanja živine in vnovčevanja mesa in mesnih izdelkov. Švedska je imela leta 1961 34 zadrug, ki so kupovale od svojih članov živino, jo klale in predelovale v mesne izdelke. Te zadrug so štele skupno nad 250.000 članov in so leta 1961 zaklale 283.000 ton živine ali 84 % vse na Švedskem zaklane živine, to je goved, prašičev in telet.

Vsak član teh zadrug je dolžan, da proda opitano žival le svoji zadrugi, ki pa je po svoji strani dolžna, da mu ponujeno žival odkupi. Cena se ravna po pitanosti in klavnosti. V letu 1961 so se odkupne cene za goveje meso vrtele med 4,15 in 4,65 švedskih kron za kilogram, za meso prašičev pa med 4 in 4,5 kron. Pri vsem tem je najbolj zanimivo, da so v zadnjih letih, od kar se je na Švedskem pričelo zadrugno klanje živine in predelava mesa intenzivnejše razvijati, odkupne cene stalno naraščale in da so se v prid kmetov zboljšale za 70, pa tudi za 100 %. V istem času pa se je razlika med odkupno ceno živine in prodajno ceno mesa in mesnih izdelkov vedno bolj manjšala. Zato so te zadrug na Švedskem deležne tudi vse podpore delavskih organizacij in države.

Vezir se je ustavil zraven kočije, zašepetal nekaj kot molitev, nato pa se obrnil k Davillu:

„Ko zapuščam to bedno deželo, vam darujem tole vozilo, da jo tudi vi čimprej zapustite...“

Pripeljali so konja in vezir je spet nagovoril Davilla:

„... in to plemenito žival, da vas ponese sreči naproti.“

Ginjeni Daville se je hotel zahvaliti, toda vezir je resno in pazljivo nadaljeval predpisani obred:

„Voz je znamenje miru, konj pa simbol sreče. To so moje želje za vas in vašo družino.“

Šele sedaj je Davillu uspelo, da se je zahvalil in voščil vezirju srečno pot in prihodnost.

Še ko so bili v Konaku, je Davna po zaupniku zvedel, da ni vezir ničesar daroval von Pauliću in da se je od njega poslovil kratko in hladno.

Pred Konakom so taborile karavane konj in tovornikov, nalagali so in raztovarjali, čakali in klicali drug drugega. Po prazni hiši so odmevali koraki, ukazi in prepiri. Vse je prevpil piskavi glas blagajnika Bakija.

Baki je bil nesrečen in bolan od same misli, da je treba potovati v tako hladnem vremenu (po gorah je bil še sneg) in po tako strašnih poteh; stroški, škoda in nemožnost, da bi vzeli vse s seboj, so ga spravljali v obup. Begal je iz sobe v sobo in gledal, da ne bi kaj ostalo, naročal, naj predmetov ne mečejo in ne razbijajo, pretil in prosil. Behdžet ga je jezil s svojim večnim nasmehom, s katerim je gledal ves ta vrvež. („S tistim ščepcem pameti v betici, na mojo vero, bi se tudi jaz samo režal!“) Žalila ga je brezskrbnost in lahkomišelnost Tahir bega. („Ta je uničil sebe in kaj mu mar, če uniči še vse drugel!“) Darovi, ki jih je vezir poklonil Davillu, so ga tako razburili, da je pozabil na zaboje in tovornike. Skakal je od enega do drugega, tekal k vezirju in ga rotil, naj vsaj konja ne daruje. Ko pa nič ni pomagalo, se je usedel na goli divan in vsa-

Nekaj pripomb k razstavi simodolskega goveda v Pliberku

Letošnji pliberški sejem na travniku je prvič vseboval za kmetijstvo Podjune, pa tudi južne Koroške razveseljivo novost: razstavo simodolskega goveda. 24 rejcev simodolskega goveda, ki so združeni v rejski zadrugi simodolskega goveda Velikovec je na pliberškem sejmu na travniku razstavilo skupno 48 goved te pasme in sicer 4 bike, 24 krav, 14 telic in 6 mladih pitovnih bikcev. Iz razstavnega kataloga je razvidno, da matere bikov izkazujejo povprečno molznost 4 ti-soč 12 kg mleka z 4,28 % masti, matere telic pa 4.047 kg mleka z 4,06 % masti. Povprečna letna molznost razstavljenih krav znaša 4.124 kg mleka z 4,12 % masti.

Tu se ne bomo spuščali v podrobnejšo analizo kvalitete in molznosti oz. storilnosti razstavljenih živali te pasme v velikovškem okraju. To niti ni tako bistveno kot je bistveno, da je končno tudi na južnem Koroškem prišlo do razstave plemenske živine in to od pasme, ki vodi med intenzivnimi pasmami v Avstriji in ki tudi v evropskem merilu veliko obeta. Sicer ta poizkus ni nov, kajti že leta 1954 je v okviru »Ziljskega dneva na Brnci Slovenska kmečka zveza priredila razstavo plemenske živine 18 kmetov iz Bekštanj-

ške občine, ki je vsebovala 25 krav in nekaj bikov, toda takrat po naših krajih organiziranega rejskega dela še ni bilo. Danes, ko pa tudi naši kraji stopajo na plan v živinorejskem delu, pa razstave, kakršna je bila v Pliberku niso le pozdravljanja vredne, marveč tudi zelo potrebne.

Kakšno število goved je simodolska pasma v velikovškem okraju v zadnjih letih že dosegla in koliko je med njimi na molznost kontroliranih krav, ne moremo gotovo reči, ker nimamo tozadevnih najnovejših pregledov in ker število simodolskih goved na južnem Koroškem izredno naglo raste, morebiti hitreje, kot v deželnem merilu. Prav gotovo pa je, da se na južnem Koroškem doslej molzna kontrola ni tako uveljavila kot v ostalih predelih dežele. Vsekakor pa je treba z ozirom na pomen simodolske pasme v deželi upoštevati, da je po številu krav pod molžno kontrolo pustila za seboj vse ostale pasme v deželi. Od leta 1952 na leto 1962 je število krav simodolske pasme pod molžno kontrolo na Koroškem naraslo od 672 na 4 900 krav.

V državnem povprečju so lani pri kontroliranih kravah simodolske pasme dosegli na kravo 3.724 kg mleka z 4,05 %

NAMIG ČASA

Opitane prašiče spravimo čim prej na trg, kar jih pa še pitamo, jih opitajmo hitro, preden bo naraščajoča ponudba zblila sedanje cene. — Pitanje mladih pujskov pa povlecimo, da ne bomo prišli z opitanimi na trg pred marcem. V začetku leta 1964 bo ponudba pitancev na trgu prevelika.

Slovenska kmečka zveza obvešča:

Ponudba klavne živine narašča

Od sredi avgusta naprej ponudba klavne živine v naši državi narašča. Povečano ponudbo je po eni strani povzročila občutna suša, ki je močno zmanjšala drugi odkos na travnikih, marsikje pa je travnike in pašnike popolnoma izsušila, medtem ko strniščni posevki krmnih mešanic skoraj niso prišli do razvoja. Deževje zadnjih tednov je sicer nekoliko pripomoglo, da se je travnati svet spet obrastel, vendar je po drugi strani močno zavlekel košnjo otave in je tudi precej uničil. Spricho vseh teh okoliščin bo letos skoraj povsod izpadla tudi zadnja košnja na travnikih. Seno je že sedaj zelo drago in se bo v prihodnje še bolj podražilo. Živinorejcem zaradi tega ne preostaja drugega, kot da zmanjšajo število svoje črede in da čim prej odprodajo, kar odprodati morejo.

Za enkrat povečane ponudbe pri cenah klavne živine še ni občutiti. Vole, bike in telice plačujejo na Koroškem še po 11 do 12 šilingov za kilogram žive teže, zaklane pa po 21 do 22 šilingov za kilogram mesa. Krave, za katerimi je malo povpraševanja, pa gredo po 6 do 9 šilingov. Naravno pa je treba pričakovati, da bodo te cene zaradi naraščajoče ponudbe klavne živine in zaradi predčasne konca poletne turistične sezone kmalu popustile. Isto je pričakovati tudi na sejmišnih plemenske živine, ki so se s koncem avgusta pričeli. V Lienzu so na sejmu 30. avgusta plemenske krave prodajali v povprečju še po 8600 šilingov, telice s povprečno težo 516 kg pa po 8000 šilingov. Kako dolgo se bodo te cene lahko še držale, bodo pokazali že prihodnji seji.

kemu jokaje pripovedoval, kako mu je Rotta nekoč zapupno in docela zanesljivo povedal, da je von Mitterer, ko je bil premeščen iz Travnika, odnesel s seboj petdeset tisoč tolarjev, ki jih je privarčeval v manj ko štirih letih.

„Petdeset tisoč tolarjev! Pet-de-set ti-soč! In to tisto nemško prase! Pa v štirih letih!“ je vpil Baki, se na glas vpraševal, koliko bo navarčeval šele ta Francoz, hkrati se pa z dlanmi tolkel po svileni suknji tam nekje, kjer naj bi bilo stegno.

Na koncu tedna je Ibrahim paša v mrzlem dežju, ki se je v gorah spreminjal v moker sneg, odšel s svojim spremstvom na pot.

Pospremila sta ga oba konzula s kavazi. Bilo je tudi lepo število travniških begov na konjih in pešcev, ki so šli nekaj časa z njim, kajti Ibrahim paša ni odhajal skrivaj in ni ga spremljala splošna mržnja kakor nekoč Mehmed paša.

Prvo in drugo leto je bilo proti njemu kakor proti vsem njegovim prednikom dosti uporov in splet med ajani, sčasoma pa je nejevolja bol ali manj pojenjala. Vezirjeva popolna togost, njegova natančnost v denarnih zadevah, potem pa Tahir begova spretnost, umerjenost in širokosrčnost v vodstvu dežele — vse to je ustvarilo počasi znosno stanje in hladno, toda mirno odnose med Konakom in begi. Vezirju so zamerili le, da premalo stori za deželo in nič ne ukrene proti Srbiji. Toda to so mu begi očitali prej zato, da si pomirijo vest in poudarijo svojo vnemo, kakor pa da bi resnično želeli, naj bi bil konec jalove, toda prijetne „tišine“, ki je zagospodarila v dolgoletnem vezirjevanju Ibrahim paše. (Tudi vezir se je po pravici pritoževal, da samo zato ne more z vojsko nad Srbijo, ker so Bosanci tako neredni, počasni in nesložni.) In kolikor bolj je vezir iz leta v leto postajal podoben rajniku, toliko milejše so bile sodbje o njem in o njegovi upravi.

masti, v deželnem povprečju pa 3.392 kg mleka z 3,95 % masti in njem. Če s temi povprečji primerjamo povprečje molznosti v Pliberku razstavljenih živali te pasme, ki je zabeleženo z 4124 kg mleka z 4,12 % masti, potem lahko rečemo, da so v velikovškem okraju že zelo dobre osnove za nadaljnjo rejsko delo, čeprav ne zanikamo, da bo povprečje skupnega števila kontroliranih krav v tem okraju kar močno zaostajalo z povprečjem razstavljenih živali.

Upamo, da letošnja prva živinorejska razstava na pliberškem sejmu na travniku ne bo ostala osamljena. Prav bi bilo, če bi postala odslej naprej sestavni del te sejske prireditve, kakor bi bilo tudi prav in zelo potrebno, če bi se južnokoroški živinorejci po tem vzgledu kmalu pripravili za prireditev skupne razstave naše plemenske živine vseh pasem, ki jih redijo. Taka razstava bi bila prav gotovo izredna vzpodbuda za nadaljnjo razširitev rejskega dela med nami kot osnovnega predpogoja za potrebno večanje molznosti in naglejšega priraščanja naših govejih čred.

700 milijonov šilingov za „zeleni načrt 1964“

je zahteval minister za kmetijstvo ing. Hartmann na prvi jesenski seji ministrskega sveta. Ta znesek naj bi bil uporabljen kakor sledi:

- 210 milijonov za ukrepe v svrhu izboljšanja agrarne strukture in obratnega gospodarstva;
- 153 milijonov šilingov za izboljšanje prometnih razmer v kmetijstvu;
- 216 milijonov za ukrepe v zvezi z vnovčenjem in predelavo kmetijskih pridelkov;
- 112 milijonov za ukrepe za izboljšanje proizvodnih osnov;
- 25 milijonov šilingov za socialno politične ukrepe;
- 84 milijonov šilingov za pocenitev obrestne mere ogradno-investicijskih kreditov v znesku 700 milijonov šilingov.

Držimo električne naprave v redu

Zavod za socialno zavarovanje v kmetijstvu je pred kratkim pregledal električne naprave na 115 kmetijah treh nižjeavstrijskih občin. Pri tem pregledu je ugotovil skupno 298 nedostatkov. V podrobnem je ugotovil

- 29 okvar na stikalih
- 23 pokvarjenih ali nepravilno inštaliranih svetilk
- 35 nedopustnih ali pokvarjenih kablov
- 8 napačno montiranih stikal za elektromotorje
- 203 nepravilnih varovalk in drugih nedostatkov na električni napeljavi in na električnih strojih in napravah.

Vsaka okvara na električni napeljavi in na napravah je smrtno nevarna. Zato ne bodimo za nastale okvare brezbržni in jih takoj popravimo, pokvarjena stikala, varovalke in kable pa nadomestimo z novimi. S tem se bomo obvarovali pred kaznimi, požari in smrtnimi nesrečami pri delu na kmetiji in v gospodinjstvu.

Sprevod, ki je pospremil vezirja, se je počasi manjšal. Najprej so zaostali pešci, zatem posamezni konjeniki. Na koncu je ostala samo še ulema, nekaj ajanov in konzula s spremljevalci. Zastopnika tujih držav sta se poslovila od vezirja pri isti kavarnici, kjer se je nekoč Daville poslovil od Mehmed paše.

Pred kavarno je še stala v mlaki vode sesedla uta, počrnela od dežja. Vezir je ustavil svoje spremstvo in se poslovil od konzulov z nekaj nejasnimi besedami, ki jih nihče ni prevedel. Davna je na glas ponovil želje in pozdrave svojega gospodarja, von Paulić je pa sam odgovoril po turško.

Rosil je hladno dež. Vezir je jezdil svojega močnega, mirmega in širokega konja, ki so mu v Konaku rekli „krava“. Nosil je široko, podšit krznen plašč temnordeče barve, ki je bila v čudnem nasprotju z oložno in deževno pokrajino. Za vezirjem je sijal rumeni Tahirbegov obraz z bleščečimi očmi, dolga lovška postava Ešref efendija, zdravnik, in napeta, okrogla kopica oblek, iz katere so buljile modre Bakijeve oči, srčite in pripravljene na jok.

Vsem se je mudilo kakor z uradnega pogreba, vsi so hoteli čimprej priti iz te močvirne globeli.

Daville se je vračal s von Paulićem. Bilo je že čez poldan. Dež je ponehal in od nekod so sijali poševni žarki sonca, pičli in hladni. Med vsakdanji pogovor so se vpletale misli in spomini. Bliže mestu se je soteska čedalje bolj ozila. Po strmih rebreh je poganjala mlada trava, po njej pa so ležale modre, mokre sence. Ob poti je zagledal Daville nekaj na pol razcvetelih trobentic in zdajci začutil tako silno žalost spricho svoje sedme bosenske pomladi, da je komaj še kratko in vljudno odgovarjal na mirno razlaganje von Paulića.

(Nadaljevanje sledi)

za oddih in razvedrilo

Tolikokrat so me vrgli iz srednje šole v Fresnu, da sem se, ko sem izpolnil petnajst let, poslovil od šole za zmeraj in odšel delat v vinograd za trideset centov na uro.

Japonec je bil navaden človek; o sebi je pravil, da je „bagaro“, kar bi literarno menda pomenilo: bolj nesrečen kakor neumen. Tega Japonca bom imenoval Ito, približno tako je bilo njegovo pravo ime.

Ito je nekoč delal v Koloradu ali Bajo-

Naslednjega dne sem odšel v kočo, v kateri so v vinogradu prebivali Mehikanci. Videl sem kočo, senjora Tapijo, njegovo ženo in otroke, Josefa in njegovo ženo ter otroke, Pančo in dva lovska psa, mačko in štiri mačice ter pol ducata kokoši, ki so ležale v majhni ograji iz žične mreže.

Vse, kar sem videl, je bilo grdo, srečno in nesrečno, toda vse je bilo sočasno po svoje lepo in vzvišeno.

WILLIAM SAROYAN:

V vinogradu

mingu, kjer sta bila s še nekim Japoncem dva ali tri dni zamešana v neki majhni kolibi. Ves ta čas sta Ito in njegov tovariš kartala za denar. Ito je izgubil vse, do poslednjega dolarja. Ubil je svojega tovariša z nožem in ga zakopal v sneg.

Ko je Ito pripovedoval to svojo trideset let staro zgodbo o zločinu, so ga Tapija, Jose in Pančo pozorno poslušali. Nehali so delati in ga vprašujoče pogledali, a Ito je kimal; da, ubil je človeka, ki je bil njegov najboljši prijatelj.

Je bil ta človek hudoben?

Ne, bil je dober, iskren prijatelj, ki je svoje prijateljstvo večkrat tudi pokazal.

Zakaj ga je torej Ito ubil?

„Bagaro“, je rekel Ito v japonščini.

Prihodnjega dne so delavci pričeli delati zgodaj zjutraj in celo uro ni bilo slišati drugega kot zvok velikih škarij, ki so rezale trsne rože. Vsakdo je delal, mislil in čakal. Ko se je povsem zdanilo, se je senjor Tapija ustavil in vsi so vedeli, da je napočil prvi trenutek.

„Senjor Ito,“ je prišel Tapija.

Ito se je ustavil in rekel:

„Senjor Tapija.“

„Ste bili mogoče pijani?“

„No, imela sva steklenico, a sva jo izpraznila prvo noč. Nisem bil pijan.“

Pančo, najmlajši, je rekel:

„Zakaj ste torej storili to, senjor Ito?“

„Goljufal je“, je rekel Ito.

Itov zločin ni bil edina stvar, o kateri smo se pogovarjali. Ito je moral pripovedovati o tem, a mi smo pripovedovali o drugih rečeh. Jose, Mehikanec srednjih let, je rad pripovedoval o svojih otrocih, čeprav je bil najbolj znan po svojem gledanju na revščino delavcev in glad.

Pančo je želel nekoliko bolje razumeti čustva. Rad bi na primer vedel, zakaj je v družbi dekleta, o kateri misli, da bi jo vzel za ženo, tako zmeden zaradi njene lepote, da ni sposoben ne misliti in ne govoriti. Jose se mu je zaradi tega smejal, medtem ko se je Tapija resno pogovarjal z njim o teh stvareh.

Ito se je pripeljal na svojem kolesu iz San-

ANEKDOTA

Albert Einstein je preživel del svojega življenja precej samotarsko. Po izstrelitvi prve atomske bombe pa se je še bolj izoliral.

Na vprašanje, kakšen poklic bi si izbral, če bi moral začeti zopet iznova, je najznamenitejši mož našega stoletja odgovoril žalostno: »Kleparstvo ali kaj podobnega!«

Bilroth je s svojim prijateljem Brahmsom igral sonato za čelo in klavir. Komaj je izzvenel zadnji ton, se je znameniti kirurg navedušil: »Dragi Brahms, vi ste igrali s takim znanim ognjem, da sem komaj slišal svoje čelo.« Nakar je odgovoril Brahms: »Bodite veselil!«

Einsteinovi sosedje v Princetonu so imeli osemletno deklico, ki je znamenitega moža včasih zvečer obiskala.

Nekoč ga je njena mama vprašala:

»Ali vas, profesor, moja hčerka ne moti?«

Učenjak pa je odgovoril prijazno:

»Nasprotno! Jaz ji napravim računsko nalogo, ona mi pa da za to svoje bonbone!«

Ferdinand Léger je rekel, ko so mu prebrali odstavke iz Zgodovine moderne umetnosti Karla Einsteina, ki se je tikal njega: »Kaj takega sploh nisem nikdar mislil, nikdar rekel in se tudi nisem hotel nikdar tako izraziti. Ravno nasprotno. Toda nič hudega. Kar reče Einstein je tudi prav.«

„Ste srečali kako Japonko, ki naj bi postala vaša žena in mati vaših otrok?“

„Ne, senjor Pančo,“ je rekel Ito.

„Zakaj ne?“

„Človek, ki je ubil človeka, ne more biti oče.“

Spet smo nadaljevali delo vsak pri svojem trsu. Čez kakšno uro sem rekel:

„Senjor Tapija, če bi bili bogati, če bi imeli mnogo denarja, kaj bi naredili z njim?“

„To je zelo težko vprašanje.“

„Kakšen človek bi postali?“

„Mnogo denarja?“

„Da, senjor. Morda milijon. Morda dva milijona. Kakšen človek bi bili potem?“

„Ah,“ je rekel senjor Tapija, „kakšen človek bi lahko postal? Bojim se, da zelo slab, a to je tudi misterij denarja. V tem je groza vprašanja. Sploh ne verjamem, da bom imel kdaj mnogo denarja. Nikdar ne hlepim po denarju.“

„Ni koristi od pohlepa po denarju,“ je rekel Jose. „Nikoli nočem biti bogat. Ne razumem denarja.“

„A vi, senjor Pančo?“

„Oh jaz hrepenim po tem, da bi bil bogat, toda vem, da je to brez pomena.“

„Zakaj brez pomena?“

„Denar je za bogate, a ne za revne,“ je rekel fant.

„In kaj je za revne?“

„Žena,“ je odgovoril, „žena in sin pa hčerka. Če bi imel ženo, lastnega sina in hčerko, bi bil gotovo bogatejši kot najbolj denaren človek na svetu.“

„A vi, senjor Ito?“

„Jaz imam svoj denar,“ je rekel Japonec. „Ubijal sem zaradi njega.“

Spet smo nadaljevali delo. Med odmorom in za kosilo so si Mehikanci ogledovali reprodukcije akvarelov Joseja Klementa Orota v umetniški reviji. Tudi Ito je pogledal, da bi videl, za kaj pravzaprav gre.

Na neki sliki je bila upodobljena človekova jeza, ki se ni mnogo razlikovala od krvoločnosti zločina. To sliko je Ito dolgo gledal.

MIHAIL ZOŠČENKO:

Nočna drama

Da čisto po pravici povem, ne potujem nič kaj rad. Vprašanje prenočevanja mi vzame vse veselje. V sto primerih mi je le dvakrat uspelo, da sem dobil hotelsko sobo. Toda zadnjič sem se imel zahvaliti le naključju, da sem prišel pod streho. V hotelu so me imeli za nekoga drugega. Potem so seveda uvideli svojo zmoto in so mi predlagali, naj sobo zapustim, jaz sem pa tedaj že tako odpotoval. Spočetka me je seveda začudila njihova ljubeznivost. Vrtar mi je namreč dejal: »Žal vam moram nekaj priznati: soba ima napako. Okno je razbito. In če vam bo ponoči skočila mačka na posteljo, se ne prestrašite, prosim!«

»Zakaj mi bo mačka skočila v sobo?« sem vprašal začuden. Vrtar pa je dejal: »Veste, v višini okna je smetišče, tako da se živali včasih ne znajdejo prav!«

Ko sem stopil v sobo, mi je bila mačka psihologija takoj jasna. Seveda se je lahko zmotila. Na splošno nisem navdušen nad razkošnimi apartmaji, toda ta umazana kamrica me je nekako potrla. Nad posteljo je visel lepak z napisom: »Spi hitreje, tovariš! Na tvojo blazino čaka že nekdo drug!«

Dejal sem: »Razen tega pa soba ni posebno udobna. Temna je. Od pohištva pa stoji v njej samo postelja, stol in nekakšna omara! Seveda,« sem dejal, »so pa različni hoteli. Zadnjič sem se na primer v Konstatinovki moral pokriti z namiznim prtom...«

»Namiznih prtov pri nas sploh nimamo!« me je prekinil vrtar. »Kar pa zadeva mrak, se nikar ne razburjajte! Soba je za spanje. Spite hitreje, tovariš, in nikar ne nadlegujte uprave s svojim odvečnim čvekanjem!«

Nisem se hotel dalje pripraviti z vrtarjem in sem odšel v svojo sobo, se slekel, prečital še enkrat napis: »Spi hitreje, tovariš! Na tvojo blazino čaka že nekdo drug!« in zlezel v svojo posteljo. Prvi hip sploh nisem razumel, kaj se dogaja z menoj. Zdelo se mi je, kot da drčim po bregu. Hotel sem se dvigniti, da si ogledam, kakšna postelja je sploh to, toda pri tem sem se zapletel z nožnimi palci v rjuho, ki je imela luknje. Ko sem se slednjič izmotal iz rjuhe, sem prižgal luč in si ogledal ležišče. Izkazalo se je, da je imela postelja poševno ravnino od glave do nog, tako da se speč človek ni mogel obdržati v vodoravni legi. Položil sem blazino k nogam, potisnil pod njo še svoj kovček in legel narobe v posteljo. Toda zdaj sem bolj sedel kot pa ležal. Nato sem

DOMISLICE

● Popularnost je kot mladost, ko odide, se ne vrne več.

[Peliet]

● Kaj je večji zločin od izgubljenega časa?

[Tusser]

● Prihodnost nas vznemirja, preteklost zadržuje. Zato torej nam sedanjost uhaaja.

[Flaubert]

● Vprašanja niso nikdar indiskretna, odgovori pa včasih so.

[Wilde]

● Kdor nima želja, ima vse.

[Nievo]

● Nekdo ni bil nikdar oženjen in to je njegov pekel; drugi se je oženil in to je njegova kazen.

[Burton]

Ko so Mehikanci odšli domov in sva midva z Itom pojedla svoje sendviče, se je spet vrnil k reviji in poiskal stran, na kateri je bila slika jeze. Gledal jo je nekaj časa, nato je poklical še mene, naj pogledam. Na sliki je bil majhen moški v stari bajti. Človek je besnel pred ženo in otroki, ki so se ga bali, toda vsakdo je lahko spoznal, da se moški ne jezi na ženo in otroke, da se jezi na vse, le ne na NJIH. Ito je udaril s prstom po moškem na sliki.

„Bagaro,“ je rekel.

Kmalu je odmor potekel. Mehikanci so se vrnili k neobezanim trsom in nadaljevali delo.

Mesec dni pozneje so bili vsi trsi obrezani. V tem mesecu smo si povedali mnogo stvari, govorili smo o njih v jeziku delavcev, nekatere od njih so nepozabne.

potisnil v sredino svoj plašč in legel na to svojo zgradbo v trdnem upanju, da bom zdaj opravil svoj hitri spanec. Komaj pa sem zadremal, so me pričele gristi stenice. No ja, dve, tri stenice me ne bi posebno motile, ampak to je bil pravcati naskok s skakajočo konjenico. Takoj sem prešel v načrtno protiofenzivo. Toda med najhujšim divjanjem boja je nenadoma ugasnila luč. Zatorej sem vstal in pričel stokajoč in preklinjajoč hoditi po sobi, ko sem nenadoma zaslišal trkanje po steni in surov ženski glas: »Kaj, za vraga, poskakujete v nočnem času kot kakšen norec?«

Med nama se je vnela prava besedna vojna, ki je ne morem ponoviti, ker mi to prepoveduje spodobnost. »Če vas bom, vrag vas vzemi, kdaj srečala,« je zaključila moja sosedka, »vam bom eno prisilila, da veste!«

Hotel sem ji nekaj odgovoriti, toda raje sem molčal in sem samo pograbil omaro in jo zagnal proti zidu, tako da je bila prepričana, da streljam. Zato je obmolnila. Jaz sem pa porinil posteljo od zidu, pograbil vrč z vodo in polil vodo okoli postelje, da bi zunanje stenice ne mogle lesti v posteljo. Med peklenskim pikanjem sten sem skušal spet zaspati, ko sem zaslišal onstran stene grozen krik. V razpravi, ki se je znova razvila, sem izvedel, da je v posteljo moje sosede skočila mačka in da se je zaradi tega tako prestrašila. Vrtar, ta bučan, je vse zmešal. Meni je obljubil mačko, toda v moji sobi je bilo okno celo, v sosednji sobi pa ne.

Danilo se je. Tedaj sem vzel žimnico s postelje in jo razprostrl po tleh. Objela me je blaženost... dokler ni nenadoma zadonela z dvorišča motorna žaga.

Utrujen in pobit in zelen v obraz sem zapustil nesrečni hotel in prisegel, da moja noga ne bo nikoli več prestopila njegovega praga. Toda usoda je hotela drugače. V vlakcu, ko sem bil oddaljen že sto kilometrov, sem ugotovil, da mi je vrtar izročil napačno osebno izkaznico. Ker je bila izkaznica ženska, nisem mogel dalje potovati. Naslednjega dne sem se vrnil v hotel. Seveda mi je bilo vražje neprijetno, ko sem se srečal s svojo nočno sosedo, ki je bila odpotovala z mojo osebno izkaznico in se je prav tako morala vrniti. Toda ta učiteljica plavanja se je izkazala imenitno dekle, tako da sva se ne glede na nočno dramo spoprijateljila. Iz tega je razvidno, da utegne imeti potovanje in bivanje po hotelih tudi svoje dobre strani.

Na Južnem Tirolskem:

Poročilo devetnajstčlanske komisije italijanski vladi

Čeprav na Južnem Tirolskem ne more priti do pomiritve in čeprav očitki med avstrijskimi in italijanskimi politikami po dogodkih v Trientu ne morejo ponehati, se je v Rimu zvedelo, da bo devetnajstčlanska komisija za Južno Tirolsko, v kateri sodelujejo tudi predstavniki avstrijske manjšine na Južnem Tirolskem, v kratkem, najpozneje pa začetkom oktobra predložila italijanski vladi poročilo s predlogi za reformo v prid avstrijske manjšine na Južnem Tirolskem.

Poročilo, ki bo sicer dano z enoletno zamudo med drugim pravi:

- Želje Južnih Tirolcev na področju šolstva in turizma bodo izpolnjene, polna enakopravnost nemškega jezika bo priznana.
- Nadaljnji obstoj južnotirolskih dednih kmetij je zajamčen.
- Južni Tirolci bodo pri javnih službah bolj upoštevani. Njim bo v provinci Bozen pripadalo 30 % v bodoče razpisanih mest.
- Na področju kmetijstva in turizma bodo polnomočja za zakonodajo prenešana od pokrajinske uprave Trient-Južni Tirol na provincialno upravo Bozen.
- Polnomočja na področju industrije, trgovine in posojilništva ostanejo slej ko prej v Trientu; odbita je tudi prošnja za sprejem južnih Tirolcev v italijanske policijske enote.

Slovenci v Italiji se sprašujejo:

Zakaj šele sedaj vsklajanje zakonov z ustavo?

Pod naslovom „Šele zdaj!“ je Primorski dnevnik preteklo nedeljo objavil uvodnik izpod peresa Andreja Budala v zvezi z napovedjo italijanske vlade, da bo vskladila italijanske zakone in zakonike z napredno ustavo, ki pa je stopila v veljavo že pred 15 leti. Iz tega uvodnika povzemamo naslednja izvajanja:

»Konec leta 1963 poteče 16 let, odkar je v veljavi nova italijanska ustava od 1. januarja 1948. Prehodne in končne določbe ustave vsebujejo nekaj rokov, do katerih bi se morali italijanski zakoniki vskladiti z ustavo, a tam se omenja eno, tri in pet let za razna področja, ne pa šestnajst. Zadnja določba zabičuje: »Ustavo morajo zvesto izvajati kot temeljni zakon republike vsi državljani in državni organi«.

Slovenci v Italiji imamo z vsklajevanjem

zakonov in zvestim izvajanjem ustave dolgo vrsto neprijetnih izkušenj. Dolgi 15 let se pritožujemo, da se ustavne določbe ne upoštevajo dovolj, da se kršijo določbe Razglasa človečanskih pravic in se še zmeraj uporabljajo nekateri fašistični zakoni namenjeni raznarodovanju Slovencev. Italijanska peresa so po svoje dokazovala, da dvojezičnosti za Slovence ne sme biti, oblastva pa so se v praksi oklepala takih izvajanj. Na sodišču je Slovenec tvegala, da ga po nekem zakonu kaznujejo, če spregovori slovenski in se brani italijansko. Kršitve ustave, Razglasa človečanskih pravic, mirovne pogodbe in Spomenice o soglasju s posebnim statutom so bile na dnevnem redu, ugovori Slovencev, ustni in pismeni, so bili in so v marsičem še danes bob v steno. Kršitelji ustave nemoteno nadaljujejo svoje početje.

Ministrski svet je 11. septembra 1963 odobril zakonski osnutek, ki pooblašča vlado, naj izda nove zakonike, ki bi »temeljne zakone države prilagodili novim načelom, ki jih vsebuje ustava, obenem pa bi jih prilagodili političnemu, gospodarskemu in socialnemu raz-

voju dežele in ustregli stvarnim potrebam časa«. Slovenci spremljamo z živim zanimanjem nadaljni razvoj tega za nas silno važnega vprašanja. Želimo, da bi v predvidenih komisijah, ki bodo izvajale zakon, ki bo sklenjen, zmaga vsa tista napredna načela ustave, na katera se že toliko let vztrajno sklicujemo, da bi novi zakoniki v polni meri upoštevali priporočila predsednikov italijanske republike, ki ob raznih prilikah opozarjajo na pomanjkljivo izvajanje ustave, ki bi se morala vsa vestno izvajati.

Kdor odpre debelo knjigo »Quattro codici per le udienze civili e penali« (Štirje zakoniki za civilne in kazenske sodne razprave) v novi izdaji iz leta 1949, zagleda na prvem mestu današnjo Ustavo Italijanske republike, nato civilni zakonik iz leta 1942 s podpismi: Vittorio Emanuele, Mussolini, Grandi; sledi Zakonik civilnega postopka iz leta 1943 z istimi podpismi, za njim Kazenski zakonik iz leta 1930 s podpismi: Vittorio Emanuele, Mussolini, Rocco, in končno Zakonik kazenskega postopka iz leta 1930 z istimi podpismi.

Ob zakonih s takimi podpismi se človeku dozdeva, kakor bi dihalo vse pravo in sodstvo današnje Italije še vedno z duhovnimi plju-

či mrtvih mož iz dobe fašističnega nasilja in ne premore več takih duhov, kakršni so zamislili in sestavili napredno in demokratično novo ustavo, ki se prav zaradi takega prava in sodstva tako pogosto na debelo krši in za Slovence v Italiji neredko zasmehovalno gazi, če se sklicujejo na njo. Tu se drug drugemu upirata dva svetova, od katerih bi moral biti fašistični že davno pokopan, da ne bi več strupljalo ozračja.

»Šele zdaj so se spomnili usklajanja« se sprašujemo Slovenci v Italiji, ki so nam zadnjih 15 let prav fašistično navdahnjeni zakoniki poklestili toliko človečanskih pravic. A čeprav prihaja to vsklajevanje z ustavo res neznanstveno pozno, je vendar treba seči znova po stari resnici: »Bolje pozno kot nikoli«. Če se vskladitev izvede v naprednem, demokratičnem duhu ustave, bo zabranila mnogo nadaljnjih kršitev ustave in preprečila množico novih krivic, ki bi se drugače brez konca nadaljevale. Najvažnejše pa bo vsekakor to, da se vsklajeni zakoniki ne bodo samo izdajali in objavljali, temveč tudi vestno izvajali. Samo vestno izvajanje lahko utrdi in pospeši mirno sožitje med Italijani in Slovenci na Tržaškem, Goriškem in v Beneški Sloveniji.«

Ta teden vam priporočamo:

Zanimivosti iz narave

- Löwenthal-Hausen: **ŽIVELI BOMO S POMOČJO ATOMOV**, 232 str. ilustr. in 30 str. slikovnih prilog, pl. 68 šil.
- Dr. Lavo Čermelj: **ČLOVEK V VESOLJU**, 246 str. ilustr. br. 32 šil.
- Vasilijev-Guščev: **REPORTAŽA IZ 21. STOLETJA**, 228 str. br. 24 šil.
- Anton Ramovš: **ZEMlja SKOZI MILIJONE LET**, 164 str. ilustr. ppl. 39 šil.
- Laberence: **NASTANEK SVETOV**, 148 str. ilustr. ppl. 18 šil.
- B. A. Keller: **LIJUDJE, KI SPREMINJAJO NARAVO RASTLINSTVA**, 52 str. br. 4 šil.
- Lavo Čermelj: **V SVETU ATOMOV**, 248 str. ilustr. ppl. 35 šil.
- Anton Polenec: **KAKO SO NASTALA ŽIVA BITJA**, 208 str. ilustr. br. 11 šil.
- Leon Defela: **USVAJANJE NEŽIVEGA SVETA**, 224 str. ilustr. ppl. 52 šil.
- Svežozar Čolič: **REKE, JEZERA, PREKOPI**, 32 str. ilustr. br. 3 šil.
- Dr. Miroslav Zei: **MORSKI SVET**, 248 str. ilustr. in 16 strani večbarvnih prilog, ppl. 20 šil.
- Anton Polenec: **IZ ŽIVLJENJA ŽUŽELK**, 204 str. ilustr. in 8 strani večbarvnih prilog, ppl. 20 šil.
- Dr. Lavo Čermelj: **Z RAKETO V VESOLJE**, 188 str. ilustr. br. 18 šil.
- Anton Fakin: **IZ ŽIVLJENJA RASTLIN**, 96 str. ilustr. br. 7 šil.
- Dr. Miroslav Zei: **ČLOVEK IN OCEAN**, 248 str. ilustr. zemljevid, pl. 18 šil.
- B. A. Keller: **KAKO JE NASTALO ŽIVLJENJE NA ZEMLJI**, 32 str. ilustr. br. 3 šil.

„Naša knjiga“, Celovec, Wulfengasse

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 20.00, 22.00.
Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.00 Pestro mešano — 7.00 Pestro mešano — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.00 Za gospodinjstvo — 13.00 Pestro mešano — 13.05 Opoldanski koncert — 14.00 Objave — 16.55 Kulturne vesti — 18.45 Pestro mešano — 18.55 Lokalni šport — 19.30 Odmev časa.

Sobota, 21. 9.: 8.05 Domači vrt — 11.00 Veseli ob enajstih — 14.15 Pozdrav nate — 15.45 Pogovarjamo se o znanstvenih knjigah — 16.00 Iz vseh dolin zveni — 16.55 Anekdota: pridi dal, Jožef — 18.05 Program prihodnjega tedna — 18.55 Športna poročila — 19.10 Odmev časa — 20.15 Orkestralni koncert — 22.30 Plesna glasba po naročilu.

Nedelja, 22. 9.: 7.00 Mali jutranji koncert — 8.05 Kmečka oddaja — 8.15 Nedeljska jutranja oddaja: neizgubljivo — 11.00 Koncert v zelenem — 13.45 Iz domačih krajev — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Križem po svetu, križem skozi čas — 17.05 Plesna glasba k čaju ob petih — 19.00 Nedeljski šport — 20.10 Galerija mojstinskih del — 21.18 Ob lepi modri Danavi.

Ponedeljek, 23. 9.: 8.00 Domača književnost — 11.00 Veseli ob enajstih — 15.00 Posebej za vas — 15.45 Karoli knjižni kotiček — 16.00 Glasba zate — 18.35 Mladina in film — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Brat in žamet — 20.30 Staraavstrijska slikovna panorama — 21.15 Karoliška domača kronika.

Torek, 24. 9.: 8.15 Jugoslovanska nemški komorni orkester iz Plazheima — 11.00 Veseli ob enajstih — 14.45 Plesništvo na Koroškem — 15.00 Posebej za vas — 17.00 V koncertni kavarni — 18.00 Oddaja za prometno vzgojo — 18.15 Iz prve roke — 18.35 Aktualna literarna oddaja — 19.00 Srečna Avstrija — 19.45 Dogodivščine sprehajalca — 20.15 Slušna igra: Pla Cameron — 21.45 Ansambel Robert Stolz.

Sreda, 25. 9.: 8.00 Zveneti jutranji pozdrav — 15.00 Vesela polna polnična — 15.45 Predstavljam: Ingeborg Hulla — 16.00 Glasba zate — 17.00 Popoldanski koncert — 18.00 Aktualna reportaža — 18.15 Pomoč vsakdo potrebuje — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Ljubzenska vaja, komična opera — 22.25 Okno v svet.

Četrtek, 26. 9.: 8.15 Glasba mojstrov — 14.45 Ura pesmi — 15.15 Posebej za vas — 17.00 Popoldanski koncert — 18.00 Koroške kulturne novice — 18.05 Kmečka oddaja — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Karl Schönherr in Koroška — 21.10 Govorimo in pojemo o deželi ob Dravi.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 00.00.

Dnevne oddaje: 5.30 Dobro jutro — 6.10 Z glasbo v dan — 6.50 Pestro mešano — 7.10 Pestro mešano — 7.20 Jutranja glasba — 11.45 Kmečka oddaja — 12.03 Za

avtomobiliste — 13.10 Pestro mešano — 14.50 Objave — 17.10 Kulturne vesti — 17.30 Reporter na poti — 18.00 Dobro razpoloženi — 19.00 Za otroke — 19.10 Pestro mešano — 19.20 Kaj slišite danes večer — 21.55 Sport — 22.10 Pogled v svet — 23.10 Pogled v svet.

Sobota, 21. 9.: 8.20 Glasba na tekočem traku — 9.30 Bodite čisti tihi — 11.00 Ljudstvo in domovina — 13.20 Odmev iz Avstrije — 14.00 Godba na pihala — 15.15 Znamniti umetniki — 16.00 Za delovno ženo — 17.40 Mednarodna radijska univerza — 19.10 Oddaja vicekanclerja — 19.35 Slušna igra: Glas iz groba — 21.45 Sport iz vsega sveta — 22.15 In jutri je nedelja.

Nedelja, 22. 9.: 8.15 Od In z Heinzom Conradom: Kaj je novega? — 10.00 Tedensko ogledalo domačega tiska — 11.00 Iz opere in gledališča — 13.00 Za avtomobiliste — 15.00 Pri klepanju in mlačenju — 16.00 Glasba ne pozna meja — 17.10 Zavesa gor — 18.00 Poljske narodne pesmi — 19.30 Melodija za sobotni večer — 21.15 Drugi mož — 22.20 Richard Strauss.

Ponedeljek, 23. 9.: 6.05 Premislite sami — 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.35 Iz dejavnosti velikih mojstrov — 10.40 Mladinska oddaja: Ali naj postanem avtomobilist? — 11.00 Domače viže — 13.30 Za prijatelja opere — 16.00 Otroška ura — 17.40 Oddaja za žene — 19.30 Zborovski in orkestralni koncert — 22.15 Petje in glasba iz Španije.

Torek, 24. 9.: 6.05 Preden odidete — 8.20 Prosim, prav prijazno — 11.00 Domače viže — 13.20 Teden pri Zdrženih narodih — 14.35 Proza in lirika Gabriele Chappina — 15.30 Glasba, ki nam dopade — 16.30 Življenje se prične pri šestdesetih — 19.30 K 75-letnici Maurice Chevaliera — 21.15 Sanjati, vedno spet sanjati — 21.30 O tem lahko govorimo.

Sreda, 25. 9.: 6.05 Presadite sami — 7.20 Jutranja glasba — 11.00 Domače viže — 13.30 Za prijatelja opere — 15.30 Mali dunajski radijski orkester — 16.30 Koncertna ura — 17.40 Domači zdravnik: zgodnja staranje — 19.30 Halo, tenagerjil — 20.15 Vseh devet — 22.15 Plesna glasba.

Četrtek, 26. 9.: 6.05 Preden odidete — 8.10 Dobrodošli v Avstriji — 11.00 Ljudska glasba — 13.30 Mali komorni koncert — 15.30 Dunajska slikanica — 16.30 Koncertna ura — 17.40 Oddaja za žene — 19.30 Glasba za zabavo — 21.00 Ekstencija v besedi in ljubezni — 22.15 Possem prerije.

Slovenske oddaje

Ponedeljek, 23. 9.: 14.15 Poročila, objave, pregled sporeda. Kar po domače... 10 minut za športnike — 18.00 Za naše male poslušalce.

Torek, 24. 9.: 14.15 Poročila, objave, Solistična glasba. Sreda, 25. 9.: 14.15 Poročila, objave. Kar želite zaigramo.

Četrtek, 26. 9.: 14.15 Poročila, objave. Otroci, zapojte z nami!

Petek, 27. 9.: 14.15 Poročila, objave. Od pelka do pelka po naših krajih in pri naših ljudeh. Poskačne viže.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.14, 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 212,4 — 202 m UKV frekvence 96,5 — 92,9 — 94,1 — 88,5 — 97,9 MHz

Dnevne oddaje: 4.00 Dobro jutro — 10.55 Vsak dan nova popevka — 11.00 Oddaja za voznike in polnike motornih vozil — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Domači napeti za prijetno opoldne — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik.

Sobota, 21. 9.: 6.30 Napotki za turiste — 8.05 Poštarček v mladinski glasbeni redakciji — 8.55 Pojte z nami — 10.30 Simfonija „Goga“ — 13.30 Za odhiti in razvedrilo — 14.05 Jugoslovanski interpreti vlog iz Bizetove „Carmen“ — 15.30 Dve koncertni skladbi Friderika Chopina — 17.05 Gremo v kino — 18.10 Skladnice za kratke čas — 20.00 Po domače — 20.50 Za konec tedna — 22.15 Oddaja za naše izseljence.

Nedelja, 22. 9.: 6.30 Napotki za turiste — 8.00 Mladinska radijska igra: Kdo je ta fant? — 8.50 Pastirski spevi — 10.00 Še pomnite, tovariši! — 11.30 Nedeljska reportaža — 13.30 Za našo vas — 14.00 Koncert pri vas doma — 15.30 Sport, glasba in še kaj — 20.00 Pod lipco zeleno — 20.50 Športna poročila — 22.15 Lepe melodije z velikimi zabavnimi orkestri.

Ponedeljek, 23. 9.: 8.05 Zborovske skladbe Emila Adamiča — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.25 Ponedeljkovo dopoldne ob narodni pesmi jugoslovanskih naro-

Kuharico, vajeno vseh gospodinjskih del, iščemo za nastop službe v Celovcu sredi oktobra ali pozneje. Osebe ali pismene ponudbe na upravo Slovenski vestnik, Celovec - Klagenfurt, Gasometergasse 10.

50-letni vdovec s tremi otroci, lastnik obrtnega podjetja, išče za dom gospodinjstvo (Wirtschafterin), ki naj bi opravljala gospodinjska dela — tako rekoč kot mati v družini. Pozneje zakon — in sicer tudi cerkven — ni izključen. Interesentke, okoli 40-letne, lahko tudi vdove, naj pošljejo svoje prijave, opremljene s sliko, na upravo lista „Slovenski vestnik“ Celovec - Klagenfurt, Gasometergasse 10.

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec - Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Poločnik. — Tiska založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje. — Dopolni naj se pošiljajo na naslov: Celovec - Klagenfurt 2, Postfach 124.

dov — 19.35 Naš podlistek: Zgodbe o maršalu Tuhačevskemu — 13.30 V paviljonu zabavne glasbe — 15.40 Literarni sprehod — 17.05 Glasbene uganki — 18.10 Pisana paleta — 20.00 Skupni program JRT iz Zagreba — 20.45 Kulturni globus.

Torek, 24. 9.: 8.35 Igrajo domači zabavni ansambli — 10.35 Pojo tuji zbori — 13.30 Za odhiti in razvedrilo — 14.05 Od sančne do atomske ure — 15.30 V torku na svidenju — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.10 Odmevi gora — 18.45 S knjižnega trga — 20.00 Slovenske narodne — 21.16 Serenadni večer — 22.15 Trikrat petnajst.

Sreda, 25. 9.: 8.05 Opera in balet — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 10.30 Človek in zdravje — 13.30 Popularni odlomki iz jugoslovanskih oper — 14.50 Nekje v gozdovih — 15.40 Amaterji pred našim mikrofonom — 18.45 Ljudski parlament — 20.00 Christof Willibald Gluck: Orfej in Evridika — 22.15 Naši plesni orkestri in majhni ansambli.

Četrtek, 26. 9.: 8.05 Po Celkem, Moravskem in Slovaškem — 9.25 Četrkovski popoldanski operni spored — 10.30 Pet minut za nove pesmice in pozdravi za mlade risarje — 13.30 Z zabavne glasbe po svetu — 14.05 Tenorske arije iz Puccinijevih oper — 17.05 Pianist Vladimir Horowitz — 18.10 Turistična oddaja — 20.00 Četrkovski večer domačih pesmi in napovedi — 21.00 Literarni večer — 22.15 Tri krat petnajst.

TELEVIZIJA

Sobota, 21. 9.: 15.00 Med cirkusko kupalo in manežo — 15.25 Blagostanje kritično gledano — 19.30 Kaj je novega — 19.55 Izložba — 20.00 Mozaik kratkih filmov — 20.10 Po stopinjah Iva Andriča — 21.35 Dve kratki slušni igri.

Nedelja, 22. 9.: 17.00 Otroška oddaja: Slavar z otrokom zakladov — 17.45 Naš knjižni kotiček — 19.00 Teden dni časovnih dogajanj — 19.20 Program prihodnjega tedna — 19.30 Družina Leitner — 20.15 Izvlečki s operne predstave schönbrunnskega grajskega gledališča — 21.50 Kristijan in čas.

Ponedeljek, 23. 9.: 18.30 Poročila — 18.33 Melodije od večeraj — zvezde od jutri — 19.00 Aktualni šport — 19.25 Zabeleženo za vas — 20.00 Mozaik kratkih filmov — 20.15 Televizijsko sodišče prinaša: ugodnost — 21.00 Športno omizje 21.40 Male dragocnosti velikih mojstrov.

Torek, 24. 9.: 18.30 Nepoznana Evropa II — 19.00 Profesor in Fan-klub — 19.25 Zabeleženo za vas — 19.45 Z menoj samim — 20.00 Mozaik kratkih filmov — 20.15 Televizijsko sodišče: Ugodnost, drugi del — 21.15 Kjer vas čepel žuli.

Sreda, 25. 9.: 17.00 Otroška oddaja — 17.45 Vse risbe mesta — 17.45 Fury, zgodba konja — 19.33 Dvoboj — 19.00 To in ona iz Avstrije — 19.25 Zabeleženo za vas — 20.00 Mozaik kratkih filmov — 20.15 Prenos iz nemške televizije: Kaj sem jaz — 21.00 Vaš nastop, prosim.

Četrtek, 26. 9.: 11.00 Soliska oddaja: komentar k dogodkom časa — 18.30 Nepoznana Evropa IV — 19.00 Športni kaleidoskop — 20.00 Mozaik kratkih filmov — 20.15 Maksim Gorki: Vasa Železnova — 21.45 Črna na belom.